

10. Tabeller över inkomna frågor

I detta kapitel finns tabeller över frågorna som sammanställdes av SBU baserat på de förslag till forskningsfrågor som inkom från den enkät som låg på SBU:s webbplats.

Tabell 10.1. Forskningsfrågor gällande diagnostik av förlossningsskador.

De som frågor som kom med till workshopen är markerade med en *.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Undersökningsteknik och apparatur	
Hur tillförlitliga är olika diagnostiska apparaturer när det gäller att upptäcka förlossningsskador?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vaginalt ultraljud (2D) • Analt ultraljud (endoanalt) • 3D-ultraljud • MR • Röntgen • EMG- elektromyografi • Diagnostik direkt efter förlossning • Diagnostik i ett senare skede
Kan användning av magnetisk resonanstomografi (MR) förbättra diagnostiken av förlossningsskador?	
Hur påverkar bedövning före undersökning möjligheten att ställa rätt diagnos?*	Efter förlossning/ vid efterkontroll
Kan undersökning av kvinnan stående istället för eller som komplement till undersökning i gynstol ge bättre diagnostik?	Efter förlossning/vid efterkontroll
Kan ultraljudsundersökning förbättra diagnostiken av förlossningsskador?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vaginalt ultraljud • Analt ultraljud • 3D-ultraljud • I samband med förlossning • Vid efterkontroll • Vid kroniska besvär • Bör ultraljudsundersökning ske av specifik vårdprofession/efter specifik utbildning
<i>Det finns vetenskaplig evidens för att tillägg av ultraljudsundersökning ökar antal diagnostiserade analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) (1) (diagnostik av analsfinkterskador ingår därför inte i frågan då det inte anses vara en kunskapslucka)</i>	
Vårdorganisation och arbetsmiljö	
Kan insatser inriktade på vårdpersonalens arbetsmiljö (t.ex. mindre arbetsbelastning) göra att fler skador diagnostiseras?*	
Kan införande av ytterligare bäckenbottencentrum/ kompetenscentrum leda till bättre diagnostik?*	Remiss till bäckenbottencentrum för svårdiagnostiserade patienter
Kan fler förlossningsskador upptäckas om man har fler återbesök/efterkontroller?*	<ul style="list-style-type: none"> • Rutinscreening viss tid efter förlossning • Rutinscreening vid utskrivning från BB • Fler efterkontroller för alla • Efterkontroller i samband med cellprovtagning • När skulle ytterligare efterkontroll vara mest fördelaktig • Ytterligare en efter ett halvår/ett år

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Kan fler förlossningsskador upptäckas om man har fler återbesök/efterkontroller för kvinnor som genomgått instrumentell förlossning?	
Vilken effekt har en översyn och eventuell justering av vårdkedjan efter förlossning på andel med rätt diagnos?	
Kan fler förlossningsskador upptäckas om fysioterapeut medverkar vid efterkontroll?	
Kan fler förlossningsskador upptäckas om enbart vissa speciellt utbildade personer/eller förlossningsteam på varje förlossningsavdelning är ansvariga för all diagnostik?*	<ul style="list-style-type: none"> • Specifika utbildningssatsningar till vissa på förlossningsavdelningen • Team skulle till exempel kunna bestå av barnmorska, gynekolog, kirurg, fysioterapeut, psykolog med flera
Kan fler förlossningsskador upptäckas om en läkare undersöker kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • I samband med förlossning • Vid efterkontroll
Kan återbesök till samma barnmorska som förlöst och sytt ge bättre diagnostik?	
Kan fler förlossningsskador upptäckas om mer än en person undersöker varje kvinna efter förlossning eller vid komplikationer?*	<ul style="list-style-type: none"> • Minst två barnmorskor • En barnmorska och en läkare • Minst två läkare • En barnmorska och en fysioterapeut
Diagnostik vid förlossning och efterkontroll	
Hur snart efter förlossningen behöver diagnos av förlossningsskador ställas för att kunna åtgärda skadan så bra som möjligt?*	<ul style="list-style-type: none"> • Undersökning direkt i samband med förlossning • Efter någon dag/dagar • Vid utskrivning
Kan en strukturerad undersökning i samband med förlossning ge bättre diagnostik?*	<ul style="list-style-type: none"> • Genom fasta rutiner • Genom strukturerade frågor • Genom tydliga riktlinjer • Genom palpering vaginal och analt • Genom att mäta tjockleken i perineum • Genom undersökning på operationssal
Hur kan sjukvården bäst upptäcka redan behandlade men felläkta förlossningsskador (t.ex. att bristningen sytts felaktigt, såret blivit infekterat eller att stygnen gått upp)?*	<ul style="list-style-type: none"> • Genom Ultraljud/3D ultraljud • Extra uppföljning inom 1–2 veckor och utvärdering av läkning • Genom uppföljning av läkare • Fasta rutiner • Bättre information till kvinnan var de kan vända sig och för vilka besvär de ska söka för
Kan en fördjupad grundlig undersökning vid efterkontroll leda till bättre diagnostik?*	<ul style="list-style-type: none"> • Tydliga riktlinjer gällande innehåll • Genom att efterkontrollen sker vid sjukhus • Efterkontroll med strukturerade frågor och vaginal- och anal undersökning • Genom palpering vaginal och analt

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Utbildning, information och bemötande	
Kan information till föräldrar innan/efter förlossning kring symtom på skador/komplikationer samt var man ska söka vård ge bättre diagnostik?*	<ul style="list-style-type: none"> • Information/utbildning kring anatomi (självkännedom om anatomi) • Information om symtom på komplikationer (som uppkommer tidigt/sent) • Information om för vilka symtom man ska söka
Vilken effekt har bemötandet från vårdpersonalen på andel kvinnor som får diagnos?	
Kan fler skador upptäckas om riktade kunskapsinsatser görs till vårdpersonal på förlossningen?*	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning i anatomi • Utbildning i ultraljudsundersökning • Utbildning i mätning av tjockleken på mellangården • Utbildning i att palpera • Genom utbildningsmaterial baserat på tidigare patientfall • Utbildning i bemötande: <ul style="list-style-type: none"> – speciellt riktad till läkare – speciellt riktad till barnmorskor
Kan fler skador upptäckas om riktade kunskapsinsatser görs till vårdpersonal vid mödrahjälsvården som genomför efterkontroller?*	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning i anatomi • Utbildning i ultraljudsundersökning • Utbildning i mätning av tjockleken på mellangården • Utbildning i att palpera • Genom utbildningsmaterial baserat på tidigare patientfall • Utbildning i bemötande
Kan fler skador upptäckas om riktade kunskapsinsatser görs till vårdpersonal inom primärvården eller gynekologiska mottagningar?	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning i anatomi • Utbildning i ultraljudsundersökning • Utbildning i mätning av tjockleken på mellangården • Utbildning i att palpera • Genom utbildningsmaterial baserat på tidigare patientfall • Utbildning i bemötande
Diagnostik av specifika förlossningsskador och komplikationer	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera grad 1-bristningar?	Olika graderingar av grad 1-bristningar
Hur kan sjukvården bäst bedöma omfattningen av vävnad och underliggande muskler som är påverkade vid en grad 2-skada (bristning eller klipp)?*	<ul style="list-style-type: none"> • Undersökning av rectovaginalafascian • 3D ultraljud/ ultraljud • Second opinion av ytterligare personal
Hur kan sjukvården bäst särskilja grad 2-bristningar från grad 3- eller 4-bristningar?*	<ul style="list-style-type: none"> • Genom undersökning med 3D ultraljud • Genom att alla även de som bedöms ha grad 2-bristning genomgår operation • Second opinion av ytterligare personal • Genom extra undersökning av rectovaginalafascian

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur kan sjukvården bäst upptäcka grad 2- bristning i samband med förlossning samt vid efterkontroll?*	<ul style="list-style-type: none"> • Genom symtomanamnes • Genom Ultraljud/3D ultraljud • Genom riktade kunskapsinsatser till vårdpersonal kring grad 2-bristningar och anatom i underlivet • Genom undersökning av läkare istället för barnmorska • Olika graderingar av grad 2-bristningar • Genom att kvinnan stannar längre tid på BB
Skulle kontroll av levatorskada för alla som diagnostiserats med grad 2-, 3- och 4-bristning ge bättre diagnostik?	Olika typer av Ultraljud, klinisk undersökning, MR, utredning av olika vårdprofessioner (t.ex. fysioterapeut, läkare barnmorska)
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera levatorskador i samband med förlossning samt vid efterkontroll?*	<ul style="list-style-type: none"> • Genom symtomanamnes • Klinisk undersökning • Genom ultraljud/3D ultraljud • Genom MR • Genom riktade kunskapsinsatser till vårdpersonal kring levatorskador • Genom undersökning av läkare, barnmorska eller fysioterapeut (vilken vårdprofession) • Genom undersökning av förlossningsteam • Genom ytterligare efterkontroller • Tidpunkt för diagnos
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera grad 3 och -4 bristning (analsfinkterskada)?* <i>(Bedömning med Ultraljud/3D ultraljud ingår inte i frågan, då detta inte är en kunskapslucka)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Genom symtomanamnes • Med hjälp av elektromyografi (EMG) • Genom palpering vaginalt och analt • Diagnostik i ett senare skede • Genom undersökning av läkare istället för barnmorska
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera bristningar i underliggande muskler (t.ex. bulbospongiosus)?*	<ul style="list-style-type: none"> • Ultraljud • Klinisk undersökning • MR • Utredning av olika vårdprofessioner (t.ex. fysioterapeut, läkare, barnmorska)
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera djupare vaginala bristningar?*	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera nervskador som uppkommer i samband med förlossning?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera förlossningsskador vid samtidig endometriosis?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera framfall (prolaps)?	<ul style="list-style-type: none"> • Med hjälp av uppföljning • Vilken yrkeskategori är bäst lämpad
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera rectocele?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera komplikationer kring när moderkakan inte släpper?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?*	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera samlagssmärta och orsak till denna?*	<ul style="list-style-type: none"> • Var i vårdkedjan kan denna diagnos ställas bäst • Kan information göra att fler kvinnor söker vård och får diagnos • Vilken effekt har vårdens bemötande på antal som söker vård • Ultraljud för att diagnostisera bakomliggande orsak • Betydelsen av ärrvävnad • Genom strukturerat frågeformulär
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera smärta i bäckenbotten och orsaken till denna?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera bruten eller skadad svanskota?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera tarmtömningsbesvär samt tarmsvårigheter?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera hemorrojder?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera analinkontinens och dess orsak?	<ul style="list-style-type: none"> • Genom strukturerade frågor • Genom 3D ultraljud/ultraljud, MR
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera urininkontinens?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera skador på urinröret?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera vaginalhematom?	
Hur kan sjukvården bäst diagnostisera fistlar?*	<ul style="list-style-type: none"> • Genom symtomanamnes • Genom MR undersökning • Genom Ultraljud/3D ultraljud • Extra undersökning i efterhand av de som genomgår operation av förlossningsskada • Diagnostik under narkos • När efter förlossning är det lämpligt med diagnostik av fistlar • Diagnostik av läkare

Tabell 10.2. Forskningsfrågor gällande prevention av förlossningsskador.

De frågor som togs vidare till workshopen är markerade med en *.

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Handgrepp	
<p>Vad är effekten av olika handgrepp under förlossningen för att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?*</p> <p><i>Det finns begränsad kunskap för att hands-off-metoden (hand bara på barnets huvud och inte på perineum) jämfört med hands-on-metoden under utdrivningsskedet minskar uppkomsten av analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) (1) Effekten av hands off-metoden för att förhindra analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) ingår därför inte i frågan</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Finska greppet • C-greppet • Ritgens manöver • Hands-poised • Axlars framfödande • Tvåstegsprincipen • Varma handdukar under framfödandet • Kontinuerlig värmebehandling under förlossningen
<p>Vilka effekter har långsamt framfödande med varma kompresser, perinealskydd och hand på barnets huvud under utdrivningsskedet för att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?</p> <p><i>Det finns begränsad kunskap för att varma, våta kompresser under utdrivningsskedet minskar uppkomsten av analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) (1) Effekten av våta varma kompresser för att förhindra grad 3- eller 4-ristning ingår därför inte i frågan</i></p>	
<p>Vilken effekt har användande av mellangårdsskydd av plast på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?</p>	Mellangårdsskydd av plast (baby-slide)
<p>Vilken effekt har insmörjning/massage av perineum med gel/olja/kräm under förlossning på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?</p>	Massage av perineum och ytlig muskulatur
<p>Vilken effekt har uttänjande övningar under förlossningen på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?</p>	Manuellt av vårdpersonal
Förlossningsställningar	
<p>Vilken effekt har olika förlossningsställningar på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?*</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ryggläge (med eller utan benstöd) • Stående • Sittande/hukande • Sittande på pall • På alla fyra • Sidoläge • Ställning där hakan sätts mot bröstet (förlängning av förlossningskanalen) jämfört med en ställning där kvinnan svankar
<p>Vad är effekten av vattenförlossning på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?</p>	

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Vad är effekten av regelbunden ändring av förlossningsställning på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?	Lägesförändringar på andel förlossningar med sugklocka
Vilken effekt har andra typer av sängar vilka underlättar andra förlossningsställningar än ryggläge på att förhindra förlossningsskador hos kvinnan?	
Värkstimulering och förlossningens längd	
Vad är effekten av värkstimulerande dropp (Oxytocin) på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Jämfört med ingen stimulering • Jämfört med alternativa metoder • Jämförande med stöttande interventioner • Vid svaga krystvärkar • Vid tidigare kejsarsnitt • Vid olika typer av smärtlindring
Vad är effekten av olika doser eller längd av värkstimulering på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Nedtrappning vid framfödande • Avstängning vid framfödande • Tid för insättande • Effekter vid framfödande
Vilken effekt har Bricanyl vid snabba förlossningar på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Vilka effekter har förlossningars längd eller tidslängd av olika faser av förlossningen på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt skynda på förloppet jämfört med ett spontanförlopp • Tid i fullt vidgat (retinerat) läge • Effekten av långdraget utdrivningsskede • Värkstimulering/forcerad krystning jämfört med ingen värkstimulering/spontan krystning vid långdraget utdrivningsskede • Optimal tid för utdrivningsskedet
Vad är effekten av igångsättning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Olika metoder av igångsättning • Jämfört med spontan förlossningsstart • När bör igångsättas göras • I kombination med epidural • Optimal dos, värkstimulering • Hur snabbt bör en igångsättning fortskrida • Effekt vid konstaterat stort barn • Hinnsvepning
Vilken effekt har håltagande av fosterhinnorna (amniotomi) på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Stöd under förlossningen	
Vilken är effekten av olika former av stöd under förlossningen på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Stöd i form av känsla av lugn/trygghet • Tillit till barnmorskans kompetens • Nivå av stöd på andel som får klipp • För kvinnor som har tidigare förlossningsskada • Doula • Partner • För könsstympade kvinnor

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Vilken betydelse har bemötandet från vårdpersonal under förlossning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Bemötandet och kvinnans delaktighet • Vilka faktorer påverkar samarbetet mellan barnmorskan och kvinnan
Vilket är det mest gynnsamma sättet för barnmorskan att coacha den födande och hur påverkar olika sätt att instruera och stötta under förlossningen på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken handledning behövs • Kommunikation mellan barnmorskan och kvinnan • Information från barnmorskan angående komplikationer/möjligheter om eventuella komplikationer • Tydlig information • Hur kan barnmorskan visa hur partner kan stötta effektivt • Kommunikation när kvinnan/paret inte är svensktalande • Effekt av tolk • Checklista gällande information som barnmorska (förlossningen) och kvinnan bör gå igenom
Vilken effekt har kvinnans eller parets delaktighet på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Organisation, bemanning och arbetsmiljö på förlossningskliniken	
Vad är effekten av olika nivåer av närvaro av vårdpersonal på förlossningssalen på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerlig närvaro av barnmorska hos förstföderskor • Olika nivåer av närvaro av barnmorska under förlossning • Kontinuerlig närvaro av barnmorska under vissa faser • Olika nivåer av närvaro av läkare på förlossningssalen • Byte av barnmorska under förlossningen jämfört med att ha samma barnmorska under hela förlossningen • Effekt av kontinuerligt närvarande förlossningsteam • Kontinuerlig närvaro av undersköterska
Vad är effekten av bemanningstäthet vid förlossningen på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Bemanningstäthet barnmorska • Tillgänglighet av läkare • Placering av narkosläkare på förlossningsavdelning
Vilken effekt har arbetsmiljön på förlossningskliniken på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetsbelastning på personal (barnmorska, läkare, undersköterska, narkos etc.) • Platsbrist • Personalomsättning

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Vad är effekten av teamarbete vid förlossningens slutskede på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Två barnmorskor under utdrivningsskedet jämfört med en • Barnmorska och läkare under utdrivningsskedet jämfört med enbart barnmorska • Sätt att arbeta teambaserat på förlossningen • Effekt av förlossningsteam på andel klipp • Teamarbete vid instrumentell förlossning • Second opinion av erfaren kollega vid beslut om sugklocka
Vad är effekten av samma barnmorska under tiden före, under samt efter förlossning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Vilken effekt har olika initiala kontakter och bemötande mellan födande och vårdpersonal på förlossningskliniken eller organisation kring inläggning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Omdirigering till annan förlossningsklinik än tilltänkt • Uppmaningar om att avvakta att åka till förlossningen • Bli hemskickad för att förlossningen inte kommit tillräckligt långt • Stor del av värkarbetet hemma jämfört med tidig inskrivning vid förlossning • Geografisk närhet till förlossningsklinik • Stress hos kvinnan under graviditet/värkstart relaterat till eventuell platsbrist, avstånd till förlossning, brister i eftervård • Kunskap under graviditet och senare tillgång till specifik förlossningsklinik
Vilken effekt har kommunikationsrutiner mellan mödravården (MVC), födande och förlossningskliniken på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Information om kända riskfaktorer • Förlossningsbrev och specifika önskemål gällande förlossningen från föräldrarna
Vilken effekt har olika förlossningsmiljöer på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Hemförlossning • Barnmorskeledd enhet • Läkarledd enhet
Vilken effekt har strukturerad uppföljning av olika klinikers resultat och arbetsätt på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Register • Kan registrering (noggrann dokumentering) av förlossningar som inte medför bristningar bidra till bättre kunskap om effektiva preventiva metoder

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Smärtlindring	
Vad är effekten av olika smärtlindrande åtgärder på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Epidural • Lustgas • Bäckebottenbedövning (pudendusblockad, PDB) • Akupunktur • TENS • Opioider (Remifentanyl, Fentanyl) • Medicinsk smärtlindring jämfört med icke medicinsk smärtlindring • Massage • Vatten/bad/dusch under delar av förlossningen • Bedövning vid klipp • Hos kvinnor som har tidigare smärtrelaterad sjukdom (t.ex. vestibulit, endometrios)
Vad är effekten av epidural på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Ökande dos av epidural • Epidural på andel som behöver få klipp • Åtgärder om epiduralbedövningen tar fel (bedövning av ett eller båda benen) • Bedövning med låg epidural eller PDB kombinerat med långsamt framfödande och tvåhandsgrepp • Påverkar epidural den tid som kvinnan kan vara i retraherat läge • Pudendusblockad jämfört med epidural under krystskedet avseende antal förlösta med sugklocka
Vad är effekten av muskelavslappnande medel på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	Injektion av lokala medel
Klipp	
<p>Vilken effekt har olika varianter av klipp på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*</p> <p><i>Det finns kunskap som visar att mediolateralt klipp jämfört med inget klipp vid förlossning med sugklocka minskar uppkomsten av analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) (1). Effekten av mediolateralt klipp vid sugklocka för att förhindra analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristningar) ingår därför inte i frågan</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Längd av klipp • Vinkel av klipp • Placering av klipp • Mediala klipp • Typ av klipp vid instrumentell förlossning • Könstympade kvinnor

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
<p>Klipp jämfört med förlossning utan klipp på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Subpopulationer som bör klippas eller aldrig bör klippas • Senare komplikationer • Vid instrumentell förlossning • Olika handgrepp jämfört med sneda klipp (andel med sfinkterruptur) • Andel levatorskador • Hur är klipp relaterat till partogram/action line och insättning av värkstimulering • Bör läkare närvara vid beslut om klipp
<p>Effekt av klipp gjorda av läkare jämfört med barnmorska på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?</p>	
<p>Kunskap, utbildning och erfarenhet</p>	
<p>Vad är effekten av erfarenhetsnivå på förlossningspersonal på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Erfarenhet/utbildning för att lägga sugklocka • Införande av minimumkrav på barnmorska på 50–75 förlossningar per år • Barnmorskans erfarenhet vid förlossningar där det konstaterats att det finns risker
<p>Vad är effekten av kontinuerlig (återkommande) utbildning av vårdpersonal inom förlossning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*</p> <p><i>Det finns begränsad kunskap som visar att utbildningsprogram, som syftar till att barnet föds fram långsamt, att mellangården skyddas genom olika handgrepp och att klipp i mellangården utförs när det är nödvändigt, minskar uppkomsten av analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) (1) Effekten av utbildningsprogram med detta innehåll för att förhindra analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristningar) ingår därför inte i frågan</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hur ofta och mycket behöver personalträna för att upprätthålla adekvat kunskap • Utbildning gällande effektiva preventiva handgrepp/perinealskydd • Teamträning för förlossningspersonal • Utbildning av perinealskydd till läkare • Anatomikunskaper • Regelbunden fortbildning av barnmorskor/läkare • Implementering av evidensbaserade insatser och metoder • Utbildning/kunskap till barnmorskor för att förebygga levatorskador • Utbildning gällande klipp • Kontinuerlig träning med sugklocka
<p>Vilken effekt har ytterligare specialisering om förlossning inom ramen för barnmorskeprogrammet på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ytterligare specialisering för barnmorska inom förlossning • Anatomikunskap • Vilken kunskapsnivå bör barnmorskor få under utbildning gällande prevention • Utbildning gällande klipp
<p>Vilken effekt har olika former av informationsutbyte mellan vårdpersonal på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturerat informationsutbyte vid skiftbyte (byte av barnmorska) • Erfarenhetsutbyte mellan kollegor inom området

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har närvaro av barnmorska och läkare med aktiv forskning /forskningserfarenhet på förlossningskliniken på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Vad är effekten av information till födande om olika förlossningsåtgärders för/nackdelar på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Om smärtstillande åtgärder • Om bristningar och preventiva åtgärder • Om värkstimulerande dropp • Om krystning/olika krysttekniker • Om epidural • Om klipp • Om kvinnans rättigheter • Om förlossningens olika faser • Fördelar/risker med vaginalförlossning och kejsarsnitt • Specifik information vid förlossningsrädsla • Konstaterat stort barn
Instrumentell förlossning och kejsarsnitt	
<p>Vad är effekten av förlossning med sugklocka på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?</p> <p><i>Det finns kunskap som visar att mediolateralt klipp jämfört med inget klipp vid förlossning med sugklocka minskar uppkomsten av analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) (1) Effekten av klipp vid sugklocka på uppkomst av analsfinkterskador (grad 3- eller 4-ristning) ingår därför inte i frågan.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Med eller utan klipp • Utförd av barnmorska jämfört med läkare • Utförd när barnet kommit olika långt (hög/medelhög eller låg klassifikation) • Jämfört med akut kejsarsnitt • I kombination med epidural • Finns utvecklingsmöjlighet av sugklocka/tång vilket minskar skaderisken
Vilken effekt har traktion vid förlossning med sugklocka (att sugklockan tas bort innan sista värkarna och kvinnan får krysta ut barnet själv) på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Vilken effekt har olika förlossningsställningar vid instrumentell förlossning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Olika typer av förlossningsställningar • Ändra förlossningsställning i samband med sugklocka
Vilken effekt har olika handgrepp under instrumentell förlossning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Finska greppet • C-greppet • Ritgens manöver • Hands-poised • Axlars framfödande • Tvåstegsprincipen • Varma handdukar under framfödandet • Kontinuerlig värmebehandling under förlossningen
Vad är effekten om läkare som utför instrumentell förlossning själv ansvarar för perinealskydd på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Vad är effekten av kejsarsnitt jämfört med fortsatt vaginal förlossning vid olika förlossningar (risker identifierade under förlossningen) på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Långdragen förlossning • Långdragen krystfas • Istället för klipp
Avslappning, andning och krystteknik	
Vad är effekten av olika krysttekniker på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Spontan • Aktiv/styrd • Olika styrning av barnmorska • Forcerad krystning (yttre press, levatorpress) • Barn som föds på värk jämfört med att släppa fram barnets huvud mellan två värkar • När bör krystning startas (helt öppen jämfört med start innan helt öppen) • Efter hur lång tid i retraherat läge bör initiering av forcerad krystning ske
Vilken effekt har olika typer av övervakning på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Effekt av CTG • Intermittent CTG jämfört med kontinuerligt CTG • Intermittent CTG påverkan på andel klipp • CTG jämfört med monitorering med tratt under utdrivningsskedet • Start aktiv/forcerad krystning efter information från CTG • Hur säkerställs att kvinnan har krystvärkar
Vad är effekten av avslappningsövningar eller andningsteknik på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Avslappning/meditation • Mindfulness • Effekt av aktivitet hos kvinnan under förlossningen • Hypnos • Profylaxandning
Specifika populationer och bedömning av risker	
Vilken effekt har individuell riskbedömning av kvinnor innan eller vid start av förlossningen och planering av åtgärder utifrån detta (t.ex. kejsarsnitt, förlossningsställning) på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?*	<ul style="list-style-type: none"> • Effekt av bedömningsinstrument-risk för bristningar • Bedömning av storlek på barnets huvud • Bedömning av barnets läge • Ultraljud för att bedöma barnets läge • Bedömning av barnets storlek • Bedömning av vävnad-risk för bristning • Ålder på mamman • Omedelbar undersökning vid ankomst till förlossningsklinik • Uttalad förlossningsrädsla • Kvinnor med tidigare trauma • Kvinnor med tidigare förlossningsskada • Graviditetskomplikationer • Könstympade kvinnor

Övergripande fråga om prevention av förlossningsskador	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har olika åtgärder under förlossningen vid konstaterat felläge/storlek hos barnet på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Sättesbjudning • Ansiktsbjudning • Stort barn • Överburen jämfört med utsatt tid • Vad är effekten av korrigerig av felställning med hjälp av inre rotation (när ställningsändring inte hjälper) avseende antal förlösta med sugklocka
Vilken effekt har åtgärder under förlossningen när kvinnan har funktionsnedsättning eller sjukdom på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Mental ohälsa • Depression • Överrörlighet hos kvinnan (Ehlers-Danlos syndrom) • Samlagssmärta sedan tidigare • Vestibulit • Diabetes • Endometriosis
Övrigt	
Vilka effekter har urintömning med hjälp av kateter på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	
Vilken effekt har kvinnans egna stressnivå på förekomsten av förlossningsskador?*	
Vilken effekt har olika typer av kost/vätska under förlossningen på förekomsten av förlossningsskador hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Glukosdropp • Vätskedropp när kvinnan har upprepade kräkningar (risk för vätskebrist) • Blodsockernivå

Tabell 10.3. Forskningsfrågor gällande behandling av grad 2-bristning.

De frågor som togs vidare till workshopen är markerade med en *.

Övergripande fråga om behandling av grad 2-bristningar	Exempel på underliggande frågor
Fysioterapi och fysisk träning	
Hur utnyttjas fysioterapi på bästa sätt för att få till en optimal rehabilitering efter en grad 2-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Individuellt utarbetad rehabiliteringsplan • Träningsredskap • Knipträning • Bäckebottenaktivering enligt specifikt program • Obligatorisk fysioterapikontakt • Specialiserade fysioterapeuter • Skriftlig information kontra fysiskt möte • Fysioterapeut ihop med gynekologisk undersökning av densamma • Rehabiliteringsplan som tas fram i samråd med kvinnan • Vilka muskelgrupper bör tränas • Vad bör patienterna inte göra • Kunskap om hur bäckenbotten och transversus muskeln samarbetar och hur man ska träna dessa muskler • Kan specialiserad fysioterapi hjälpa som enda behandling vid vissa skador
Hur kan fysioterapi vara till hjälp för äldre grad 2-bristningar eller grad 2-bristningar där muskler inte läkt korrekt?*	Hur kan man träna bäckenbotten när en muskel gått sönder och inte läkt ihop.
När är det mest optimalt att börja träna upp bäckenbotten efter en grad 2-bristning, hur mycket och hur länge?*	<ul style="list-style-type: none"> • Är det viktigt med tidig kontakt med fysioterapeut • Vilka övningar är bäst i ett tidigt respektive sent skede efter förlossning
Vilken effekt har elstimulering eller biofeedback vid grad 2-bristning?*	
Vilken effekt har yoga vid grad 2-bristning?	
Vad är effekten av ett förbättrat samarbete med barnmorskor och specialistutbildade fysioterapeuter vid behandling av grad 2-bristning?	
Information och bemötande	
Vilken effekt har information om egenvård på behandlingsutfallet vid grad 2-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Information om läkemedel • Information om sårvård • Information om massage • Information om träning • Information om kost • Information om hur man bäst sköter mage/tarm • Information om tillgängliga hjälpmedel • Information om sex och samliv • Informationsmaterial om olika typer av övningar

Övergripande fråga om behandling av grad 2-bristningar	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har individuell information vid en grad 2-bristning? Vilka delar som påverkats, vilka besvär som är vanliga samt hur lång tid de brukar bestå?	<ul style="list-style-type: none"> • Information innan förlossning • Till både kvinnan och partnern • Om sex och samliv • Skadans omfattning samt vad och hur den lagats
Vad är effekten av en tydligare vårdkedja, där det klart framgår var man ska söka hjälp när man får komplikationer efter en grad 2- bristning eller symtom på en obehandlad/felläkt skada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Information innan förlossning • Information om möjliga framtida komplikationer som framfall och buktningar • Kunskap om när en patient bör remitteras vidare för ytterligare bedömning
Vad är effekten av en stödtelefonlinje som kvinnor kan ringa till för att få råd, stöd och information efter behandling av grad 2- bristning?	
Vilken effekt har information till de blivande mammorna kring rättigheter kvinnan har samt vilka rutiner förlossningen arbetar efter vid uppkomst av grad 2-bristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Gällande vilka möjligheter kvinnan själv kan påverka • Möjlighet att efterfråga second opinion • Möjlighet att efterfråga operation • Möjlighet att få skadan bedömd av läkare
Hur skulle en attitydförändring i hälso- och sjukvård kring grad 2-bristningar (så att de i likhet med grad 3- eller 4-bristningar ses som allvarliga bristningar) påverka vården och behandlingsutfallet?*	
Kan information om tumtricket för att tömma tarmen förhindra utveckling av rektocel hos kvinnor med obehandlad grad 2-bristning?	
Vilken effekt har bemötandet från vårdpersonalen på behandlingsutfallet samt möjligheten att få remiss till vidare behandling vid grad 2-bristning?	
Kunskap och utbildning	
Kan fördjupad utbildning om kvinnans anatomi till barnmorskor leda till bättre behandlingseffekt vid grad 2-bristningar?*	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap om anatomin kring denna typ av skada, olika exempel på hur den kan den se ut • Grafiskt hur de olika bristningarna ter sig • Kunskap i bäckenbottenmuskulatur
Kan fördjupad utbildning om suturering inom ramen för barnmorskeprogrammet leda till bättre behandlingseffekt vid grad 2- bristningar?*	
Kan fördjupad utbildning till fysioterapeuter om grad 2-bristningar leda till bättre behandlingseffekt?	

Övergripande fråga om behandling av grad 2-bristningar	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har fördjupad eller kontinuerlig utbildning kring grad 2-bristningar samt efterföljande komplikationer till vårdpersonal?*	<ul style="list-style-type: none"> • Till barnmorskor • Till läkare • Till fysioterapeuter • Kring vad som är normalt efter en bristning • Kring hur lång tid det förväntas ta att läka • Kunskapssatsning kring möjlig rehabilitering av grad 2-bristning • Kunskap om olika följdkomplikationer av grad 2-bristning • Hur mycket träning krävs för att upprätthålla • Kunskap i suturering • Kunskap i hur man ser om muskler adapterat rätt vid grad 2-bristning • Kunskap om att stora skador kan finnas i underliggande muskulatur eller vävnad vid grad 2-bristningar även om det utifrån sätt ser bra ut på
Läkemedel och egenvård	
Vilken smärtlindring är bäst för smärta som kvarstår lång tid (månader eller år) efter en grad 2-bristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalbehandling med injektion av steroider • Lokalbedövning för smärta i ärr
Vilken smärtlindring är bäst vid suturering av grad 2-bristning i anslutning till förlossning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalbehandling med injektion av steroider • Isbinda
Ska man rutinmässigt ge antibiotika vid suturering av en grad 2-bristning för att minska infektionsrisk?	
Vilken effekt har tarmreglerande preparat efter grad 2-bristning?	
Vilken effekt har östrogensalva efter grad 2-bristning?	
Vilka effekt har olika typer av egenvård efter en grad 2-bristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Livsstil • Kost • Sex och samlevnad • Rengöring av såren • Toalettbesök • Hjälpmedel • Mjukgörande oljor • Fysik aktivitet
Statistik, register och klassificering	
Kan registerforskning kring förekomst av grad 2-bristning samt förekomst av kort och långtidskomplikationer, leda till ökad kunskap som kan ge en bättre behandling på sikt?*	<ul style="list-style-type: none"> • Registreras klickbart i våra journalsystem • Kan feedback om senare komplikationer samt behov av resuturering med mera, via register eller journal leda till att bättre behandling • Möjlighet att upptäcka frekvens av grad 2-bristningar som är odiagnostiserade vid förlossningen • Införandet av registrering av grad 2-bristning i det nationella bristningsregistret

Övergripande fråga om behandling av grad 2-bristningar	Exempel på underliggande frågor
<p>Kan ytterligare gradering av grad 2-bristningar vid diagnostisering, beroende på om till exempel muskler är involverade, hur djup bristningen är med mera, leda till bättre behandling?*</p>	
Suturering och kirurgi	
<p>Vad är effekten av att suturera jämfört med att avstå vid grad 2-bristning?</p>	
<p>Vilken är den bästa metoden för att suturera/reparera grad 2-bristningar i samband med förlossning?*</p> <p><i>Det finns kunskap för att det inte är någon skillnad mellan snabbt resorberande syntetiska suturer eller standardresorberande syntetiska suturer avseende perineal smärta eller samlagssmärta. Det finns även kunskap om att det inte är någon skillnad mellan fortlöpande suturer och enstaka suturer avseende resuturering, perinealsmärta eller samlagssmärta, däremot hade fortlöpande suturer bättre effekt avseende korttidssmärta och användning av smärtstillande preparat (2). Dessa delfrågor ingår därför inte i frågan.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hur mycket eller hur lite ska sutureras • Bästa sutureringsteknik för muskelskador • Ska man mer noggrant adaptera muskulaturen i bäckenbotten • Sutureringshjälpmedel/Sutureringsmaterial • Vikten av att fästa muskler vid perinealkroppen och att inte enbart sy hud och slemhinna • Identifiering av musklerna i perinealkroppen med fransyskor och suturering fortlöpande • Sårlim istället för subkutana eller intracutana suturer i huden • Hur hårt bör man sy • Ska perineum sys med enstaka fåtal grova tag, eller många små tag i lager • Knytteknik
<p>Vilken är den bästa metoden för att suturera grad 2-bristningar för att undvika följdkomplikationer?*</p> <p><i>Det finns kunskap för att det inte är någon skillnad mellan snabbt resorberande syntetiska suturer eller standardresorberande syntetiska suturer avseende perineal smärta eller samlagssmärta. Det finns även kunskap om att det inte är någon skillnad mellan fortlöpande suturer och enstaka suturer avseende resuturering, perinealsmärta eller samlagssmärta, däremot hade fortlöpande suturer bättre effekt avseende korttidssmärta och användning av smärtstillande preparat (2). Dessa delfrågor ingår därför inte i frågan.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Levatorskador • Fistlar • Samlagssmärta • Framfall/bakfall
<p>Bör grad 2-bristningar sutureras på operationssal?*</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alla grad 2-bristningar • De som innefattar djupare vaginala bristningar • De som innefattar muskelbristningar • Av läkare

Övergripande fråga om behandling av grad 2-bristningar	Exempel på underliggande frågor
Vilken är den bästa metoden för att reparera obehandlade/felbehandlade grad 2-bristningar en tid efter förlossningen?*	<ul style="list-style-type: none"> • Rekonstruktiv kirurgi • Perineorafi • Konservativ behandling eller reoperation • Hur reparerar man på bästa sätt när man får följdbesvär 10 år senare? • Hur och vad ska vården lyssna efter för symtom som absolut gör att det bör vara operation och i vilket skede görs det med bäst resultat.
Kan utfallet bli bättre beroende på vilken profession som utför sutureringen vid grad 2-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Speciellt tränad personal • Barnmorska • Läkare (kirurg, gynekolog, förlossningsläkare) • I samarbete mellan läkare och barnmorska • Erfarenheten hos den som styr • Barnmorska med specialkompetens • Barnmorska som enbart har till uppgift att suturera gör alla suturer (dvs. hon har under det skiftet inga aktiva födslar så hon kan fokusera på att reparera) • Operationsteam • Om barnmorska och kollega suturerar tillsammans
Om stygnen släpper vid grad 2-bristning ska man resuturera eller inte? Vilken metod är i så fall bäst?*	Kan resuturering av skador tidigt efter förlossning ge bättre effekt?
Inom vilken tidsram ska man suturera för bäst läkning vid grad 2-bristning?	<ul style="list-style-type: none"> • När upplevs det som smidigast/tryggast för kvinnan att åtgärda bristningarna • Ska man sy bristningen direkt eller vänta ett par timmar • Innebär en tidigare åtgärd större möjlighet till bättre behandlingsresultat?
Uppföljning och eftervård	
Gör det någon skillnad i läkningsprocessen efter en grad 2-bristning om alla kvinnor får träffa en barnmorska med specialistkunskaper inom suturering som gör en gynekologisk undersökning efter förlossningen innan de åker hem från BB?	
Kan obligatorisk uppföljning med utvärdering av suturering och läkning av grad 2-bristning inom tiden för möjlig resuturering (1–2 veckor) ge mindre besvär långsiktigt?*	Behövs tidigare kontroll än 8 veckor för de patienter som blivit sydda?

Övergripande fråga om behandling av grad 2-ristningar	Exempel på underliggande frågor
Hur ska uppföljning och eftervård av grad 2-ristning utformas på bästa sätt för att få så bra behandlingseffekt som möjligt?*	<ul style="list-style-type: none"> • Specifikt eftervårdsprogram som innehåller flera efterkontroller, samt rehabiliteringsplan och möjlighet att träffa fysioterapeut • Möjlighet till remiss till bäckenbottencentrum • Efterkontroll på kvinnoklinik istället för MVC • Uppföljning med fysioterapeut • Läkare (kirurg) undersöker på efterkontrollen • I primärvård hos fysioterapeut eller på kvinnoklinik • Med 3D ultraljud • Kontroll av musklerna • Eftervårdsformulär • Långtidsuppföljning av grad 2-ristning där avvikande symtom kan behandlas
Kan ytterligare uppföljning efter rekonstruktionskirurgi av grad 2-ristning ge bättre resultat?	
Övrigt	
Blir resultatet bättre om rehabilitering av grad 2-ristningar sker genom förlossningsteam?	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgänglighet till resurser såsom fysioterapeut, uroterapeut, dietist och psykolog • Holistisk och multidisciplinär öppenvård
Vad bör ingå i behandling av grad två ristningar? Kirurgi, fysioterapi, läkemedel, kostråd med mera?*	<ul style="list-style-type: none"> • Hur samstämmig är svensk praxis med internationell praxis (i västerländska länder) avseende behandling av förlossningsskada • Vad är effekten av träning som tillägg till enbart kirurgi vid grad-2 ristning?
Vilken behandling är effektiv när kvinnan har grad 2-ristning i kombination med annan förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Kombinerad levatorskada • Kombinerad nervskada
Vad är effekten av psykologisk behandling vid grad 2-ristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka psykologiska faktorer som gynnar återhämtningen, samt vilka som riskerar att vidmakthålla eller förvärra dysfunktion och eventuell smärta • Samtalsstöd

Tabell 10.4. Forskningsfrågor gällande behandling av grad 3- eller 4-bristning.

De frågor som togs vidare till workshopen är markerade med en *.

Övergripande fråga om behandling av grad 3- eller 4-bristning	Exempel på underfrågor
Fysioterapi och träning	
Hur utnyttjas fysioterapi på bästa sätt för att få till en optimal rehabilitering efter en grad 3- eller 4-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Fysioterapeuter kopplade till eftervården • Kontakt med fysioterapeut under tiden på BB • Tillgång till specialutbildad fysioterapeut • Individanpassade program • Specifika träningsprogram • Effekt av elektrisk stimulering i ändtarm för att hitta knipreflexer igen • Vilken träning är riskfyllt
Hur kan fysioterapi vara till hjälp för äldre grad 3- eller 4-bristningar eller grad 3- eller 4-bristningar där muskler inte läkt korrekt?	
När är det mest optimalt att börja träna upp bäckenbotten efter en grad 3- eller 4-bristning? Hur mycket och hur länge ska man träna?*	<ul style="list-style-type: none"> • När bör fysioterapi påbörjas? • Hur ofta bör man träna • Hur länge bör man träna • Effekt av tidigt insatt fysioterapi/ bäckenbotten-aktivering • Hur många besök hos fysioterapeut är optimalt
Information och bemötande	
Vilken effekt har information kring egenvård efter en grad 3- eller 4-bristning på behandlingsutfallet?	<ul style="list-style-type: none"> • Information om vad som underlättar läkningsprocessen • Information om vilken hjälp det finns att få? • Information om hjälpmedel
Vilken effekt har såväl individanpassad som generell information om kvinnans grad 3- eller 4-bristning? Vilka delar som påverkats, vilka besvär som är vanliga samt hur lång tid de brukar bestå?*	<ul style="list-style-type: none"> • Information till kvinnan och partnern • Att det förklaras på ett lätt sätt för den som är drabbad • Tydligare journal • Information innan förlossning • Vanliga symtom och besvär på lång sikt • Risk för besvär vid eventuellt ny förlossning? • Får partnern tillräcklig kunskap om vad kvinnan drabbats av och hur det kan påverka framtiden?
Vilken effekt har information om när och var man ska söka hjälp om komplikationer kvarstår eller uppkommer och vilken möjlighet till hjälp och rehabiliteringsträning som finns, efter en grad 3- eller 4-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vem vänder man sig till för stöd? • Finns en kedja av vård kring dessa skador för att säkerställa om all hjälp/behandling som behövs getts till dessa kvinnor? • Vilken hjälp finns att få? Hjälpmedel, urolog, fysioterapi

Övergripande fråga om behandling av grad 3- eller 4-bristning	Exempel på underfrågor
Vilken effekt har information till kvinnan om vilka rättigheter samt vilka rutiner förlossningen arbetar efter?	<ul style="list-style-type: none"> • Vad man som patient har rätt till • Vilka rättigheter kvinnan har samt vilka skyldigheter personal vid förlossningen har. Som att riktlinjer säger att grad 3- eller 4- bristningar ska sys på operation av en läkare med god smärtlindring • Vara delaktig som födande i risker och vilka åtgärder som finns för att kunna vara med i planering
Vilken effekt har bemötandet från vårdpersonalen efter en grad 3- eller 4- bristning på behandlingsutfallet samt möjligheten att få remiss till vidare behandling?*	<ul style="list-style-type: none"> • Lättare att få hjälp med stora skador • Kvinnor som har någon av dessa omfattande skador tas inte alltid på allvar • Behandling inom rimlig tid och utan att man måste dra igång ett krig med sjukvården • Det känns generellt som att vi hela tiden måste kämpa för att bli lyssnade på • Viktigt att förstå de psykosociala aspekterna med en sådan skada. Kvinnor skäms än idag för skador/problem på sitt underliv • Sjukvården måste stötta kvinnan till en väl fungerande vardag.
Vad är effekten av att lämna ut specifik information till de kvinnor som efter en grad 3- eller 4- bristning genomgår stomioperation?	
Kirurgi	
Vad är effekten av att suturera jämfört med att avstå vid grad 3- och 4- bristning?	
Vilken är den bästa metoden för att suturera/reparera grad 3- eller 4- bristning i samband med förlossning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Långtidseffekter av olika typer av kirurgiska ingrepp • Hur hårt bör man sy • Teknik och vikten av att inte "enbart laga muskeln" utan även annan stödjande vävnad • Ger EMG undersökning av var sfinkterändarna ligger i såret information som är till nytta för den som syr skadan? • Behöver man ta upp alla suturer om man vid en sista kontroll förstår att en sutur gått igenom tarmslemhinnan? • Suturering av skador på mellangården och tarmvägg • End-to -end eller överlap vid suturering? • Val av suturmeterial • Ska man mer noggrant adaptera övrig muskulatur (utöver sfinktern)
Bör grad 3- eller 4- bristningar sutureras på operationssal av läkare?*	

Övergripande fråga om behandling av grad 3- eller 4-bristning	Exempel på underfrågor
Vad är bästa metod för att behandla obehandlade eller felbehandlade grad 3- eller 4-bristningar?*	<ul style="list-style-type: none"> • Hur gör jag för att få skadan lagad ordentligt när den inte sytts korrekt direkt efter förlossning? • Behöver en defekt analsfinkter som upptäcks vid ett senare skede alltid opereras? • När är det bäst tid för rekonstruktion?
Kan utfallet bli bättre beroende på vilken profession eller kompetens som utför operationen vid grad 3- eller 4-bristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken kompetens krävs? <ul style="list-style-type: none"> – av tarmkirurg – av kirurg – av förlossningsläkare – av barnmorska – av specialist • Koncentration av allvarliga grad 4 skador till nationell eller regionalt centra
Bör grad 3- eller 4-bristningar resutureras och i så fall vid vilka tillfällen?*	<ul style="list-style-type: none"> • Hur länge efter kan man resuturera en bristning • Hur länge efter primärsuturering kan man resuturera grad 3- eller 4-bristningar vid sårhaveri eller misslyckad operation?
Inom vilken tidsram ska man suturera grad 3- eller 4-bristning för bäst läkning?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur tidigt efter förlossningen bör operation genomföras för bästa resultat långsiktigt? • Betydelse av att avvakta suturering ngn timme efter förlossning
Kan en tillfällig avlastande kolostomi i samband med operation ge bättre läkning vid grad 3- eller 4-bristning?	
Hur kan man stimulera god läkning av muskelskadan vid en grad 3- eller 4- bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Kan muskelvävnad transplanteras • Kan skadad muskelvävnad ersättas med stamceller
Kunskap och utbildning	
Kan fördjupad utbildning om suturering av grad 3- eller 4-bristning till vårdpersonal leda till bättre behandlingseffekt?*	<ul style="list-style-type: none"> • Bästa sättet att lära nya läkare att sy skadan • Träning/simulering i barnmorskeutbildning - bilder, VR-glasögon
Kan fördjupad utbildning om kvinnans anatomi till vårdpersonal leda till bättre behandlingseffekt vid grad 3- eller 4- bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Samspelet mellan tarm och muskler • Kunskap om musklerna i perineum och hur man bör fästa dem
Kan kunskapssatsning på vårdpersonal kring möjlig rehabilitering och existerande vårdkedja leda till bättre utfall vid grad 3- eller 4-bristning?	Personal behöver utbildas i vilken hjälp som erbjuds och var, både i egna landstinget och resten av landet

Övergripande fråga om behandling av grad 3- eller 4-ristning	Exempel på underfrågor
Vilken effekt har fördjupad eller kontinuerlig utbildning kring grad 3- eller 4-ristning samt efterföljande komplikationer till vårdpersonal?*	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad kunskap hos personal - endast ett fåtal platser som faktiskt kan diagnosticera och behandla rätt • Behövs ökad kompetens och behandling av dessa skador hos vårdpersonal. Utbildning är väldigt viktigt hos vårdpersonalen. • Kunskap i att se skadan och laga rätt även kunskap i att se en felläkt skada
Läkemedel och egenvård	
Hur förebyggs infektion optimalt efter grad 3- eller 4-ristning?	Ska rutinmässigt antibiotika ges till alla?
Vilken effekt har tarmreglerande preparat efter en grad 3- eller 4-ristning?	
Vilken smärtlindring är bäst för smärtan i anslutning till förlossning vid grad 3- eller 4-ristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Smärtlindring av förlossningsskada • Hur ställer man sig till smärta i samband med suturering?
Vilka effekt har olika typer av egenvård efter en grad 3- eller 4-ristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Kvinnans livsstil • Toalettbesök/rutiner • Träning • Kost • Träningsprogram • Sex och samlevnad • Hur påverkas läkningen av mag-tarmhälsan (lös/hård osv.)? • Sittring • Övriga hjälpmedel
Registerforskning och statistik	
Kan registerforskning kring förekomst av grad 3- eller 4 ristningar, förekomst av kort och långtidskomplikationer samt hur många som får diagnos vid senare tillfälle, leda till ökad kunskap som kan ge en bättre behandling på sikt?*	<ul style="list-style-type: none"> • Hur påverkas kvinnor av dessa skador på kort och lång sikt? • Vad skiljer kliniker med goda resultat från dem med sämre resultat • Hur stor feldiagnostik/försenad diagnostik förekommer? • Hur kommer det sig att resultatet av sfinkterskadeoperationer varierar så mycket över landet?
Kan bättre återkoppling till förlossningsteam kring kvinnor som fått grad 3- eller 4-ristning om långsiktiga resultat ge bättre behandling framöver?	Hur återkopplas resultatet av en sfinkterskadeoperation till behandlande läkare?

Övergripande fråga om behandling av grad 3- eller 4-bristning	Exempel på underfrågor
Uppföljning och eftervård	
Hur ska uppföljning utformas på bästa sätt för att få så bra behandlingseffekt som möjligt efter en grad 3- eller 4-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning över längre tid • Standard för åtgärdsförloppet • Smärtlindring vid efterkontroll • Obligatorisk uppföljning (från vårdens håll sett) • Efterkontrollen hos en förlossningsläkare med hjälp av checklista • En uttalad ansvarig läkare som följer ärendet • Efterkontroll tidigt efter förlossning • Instrument för att göra systematiska och säkra utvärderingar och uppföljningar. • Uppföljning på förlossningskliniken • Efterkontroll av lämplig tid efter förlossning (1 mån, 3 mån, 6 mån, 1 år?)
Kan grundligare undersökning vid efterkontroll efter en grad 3- eller 4- bristning samt åtgärd om man upptäcker något avvikande ge bättre behandlingseffekt?*	<ul style="list-style-type: none"> • Med ultraljud/3D ultraljud • Vid bäckenbottencentrum • Checklista • Kontroll av inre och yttre ringmuskel efter en viss läkningstid • Uppföljning av kvalitet på behandlingen. • Är muskler och muskelfästen korrekt sydda?
Blir resultatet bättre om rehabilitering efter en grad 3- eller 4-bristning sker genom förlossningsteam?	<ul style="list-style-type: none"> • Tät uppföljning av läkare och samverkan mellan olika kompetenser. • Tillgänglighet till resurser såsom specialiserad fysioterapeut, uroterapeut, kurator, dietist och psykolog • Är behandling med multiteam bättre? Det vill säga flera professioner som arbetar med patienten.
Vilken profession eller kompetens vid uppföljning ger bästa utfall efter grad 3- eller 4-bristning?*	<ul style="list-style-type: none"> • Läkare • Barnmorska • Fysioterapeut • Uroterapeut
Övrigt	
Vilken behandling är bäst för smärta som kvarstår efter lång tid (månader/år) efter en grad 3- eller 4-bristning?*	Smärtlindring när en grad 3- eller 4-bristning läkt och till synes ser bra ut men smärta och obehag hindrar ett normalt liv
Vilken är bästa behandling av grad 3 eller 4 bristning hos kvinnor som blivit utsatta för könsstympning?*	
Vad är effekten av en jämlik tillgång till sjukvård över landet för behandling av en grad 3- eller 4-bristning?*	Vad skulle effekten av riktlinjer vid en större skada på ändtarmen i samband med vid en grad 3- eller 4- bristning vara?
Vad bör innefattas i behandling av en grad 3- eller 4-bristning? Kirurgi, fysioterapi, läkemedel, kostråd etcetera?*	

Övergripande fråga om behandling av grad 3- eller 4-bristning	Exempel på underfrågor
Vilken behandling har effekt när kvinnan har grad 3- eller 4-bristning i kombination med annan förlossningsskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Levatorskada • Nervskador
Vad är effekten av psykologisk behandling vid en grad 3- eller 4-bristning?	<ul style="list-style-type: none"> • Samtalsgrupper • Psykologiska faktorer som gynnar olika aspekter av återhämtningen, samt vilka som riskerar att vidmakthålla eller förvärra dysfunktion och eventuell smärta • Samtalsstöd
Vad är effekten av att bli sjukskriven en tid efter förlossningen vid en grad 3- eller 4-bristning på läkningsprocessen?	Behövs det sjukskrivning för att hjälpa läckningen?
Vilken är den bästa metoden för att behandla grad 3- eller 4-bristning för att undvika följdkomplikationer?	<ul style="list-style-type: none"> • Rectocele • Analinkontinens • Samlagssmärta • Fistelgång • Ger en genomgående sutur ökad risk för fistlar? • Ärrvävnad
Kan osteopati ha effekt som behandling av grad 3- eller 4-bristning?	
Vad är bästa behandling av en grad 3- eller 4-bristning hos kvinnor med andra samtida sjukdomar?	<ul style="list-style-type: none"> • Psoriasis i underlivet • Eksem i underlivet • Endometrios • Vestibulit

Tabell 10.5. Forskningsfrågor gällande behandling av skador på levatormuskeln. De frågor som togs vidare till workshopen är markerade med en *.

Övergripande fråga inom behandling av skador på levatormuskeln	Exempel på underliggande frågor
Generella	
Vilken behandling är mest effektiv vid olika tidpunkter vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Direkt/tidigt efter skada • Under första året • Lång tid efter skada
Vilken behandling är effektiv vid olika former/svårighetsgrader av levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • När levatorn/fästen släppt • När levator brustit/skadats på mitten • I kombination med analsfinkterskada
Kirurgi	
Vilken effekt har kirurgi/utveckling av kirurgi vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vid olika typer/svårighetsgrad av levatorskada • När levatornfästen släppt • Utförd på operationssal direkt efter förlossning • Operationsteknik för att minska risk för levatorslits • Ultraljudsledd kirurgi • Lapraskopiassisterad vaginalkirurgi • Typ av kirurgi hos personer med ökad blödningsrisk • Kirurgi som innefattar olika typer av kirurgiska nät • Vilken teknikutveckling kan ge effektiv behandling av levatorskador? • Sutureringsteknik för att sy en skadad levator in mot perinealkroppen
Vilken effekt har kirurgi jämfört med annan behandling alternativt ingen behandling eller fysioterapi i kombination med kirurgi?*	<ul style="list-style-type: none"> • Fysioterapi jämfört med kirurgi • Fysioterapi i kombination med kirurgi (efter eller innan, exempelvis manuell behandling) • Ingen behandling • Egen träning
Vilken påverkan har tid efter förlossning på effekt av kirurgi vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Direkt efter förlossning • Kort tid efter förlossning • Lång tid efter förlossning
Vilken effekt har perineorafikirurgi (rekonstruktiv kirurgi där mellangårdsmuskler lagas) vid samtidig levatorskada?*	
Vilken effekt har kirurgi med specialiserad kirurg vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Kirurgens erfarenhet • Specialiserad kirurg vid kirurgi i samband med förlossning • Specialiserad kirurg efter lång tid efter förlossning
Vilken effekt har preventiv antibiotika vid kirurgiska ingrepp vid levatorskada?	
Vilken effekt har kirurgi vid levatorskada och annan samtidig förlossningsskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Framfall • Grad 3- eller 4 bristning • Grad 2-bristning • Andra muskelskador • Skelettskada

Övergripande fråga inom behandling av skador på levatormuskeln	Exempel på underliggande frågor
Kan äldre levatorskador som upptäcks vid efterföljande förlossningar behandlas kirurgiskt i samband med denna förlossning eller bör detta ske senare?	
Vilken effekt har retropubiskt TVT-band hos kvinnor med levatorskada och inkontinens?*	
Fysioterapi och träning	
Vilken effekt har fysioterapi vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Rehabiliterande träning • Knipövningar • Specifika rehabiliteringsprogram • Vid inoperabel levatorskada • Remittering till fysioterapeut för alla med konstaterad levatorskada • Bäckentträning • Hur lång tid efter förlossning kan bäckenbottenträning startas vid olika omfattning av levatorskada? • Bäckentbottenaktivering • Avslappningsövningar • Stretchövningar • Hur påverkar levatorskador andra muskler/vilka besvär kan fås av att andra muskler kompenserar och hur kan detta behandlas eller undvikas
Vilken effekt har tidig tillgång till fysioterapeut som är specialiserad på förlossningsskador vid levatorskada?*	
Vilken effekt har olika sorters egen fysisk träning på levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Styrketräning • Hur lång tid efter förlossning kan man börja träna vid levatorskada • Egenvårdsprogram/egenträning • Vilken effekt har livsstil i form av stillasittande/träning vid levatorskada • Dos/längd av träning • Bålträning • Fysisk aktivitet/träning efter kirurgisk behandling
Vilken effekt har manuell terapi på levatorskada?	
Vilken effekt har osteopati vid levatorskada?	
Smärtlindring	
Vilken effekt har olika typer av smärtbehandling vid levatorskada?	Smärtbehandling efter kirurgi där det finns kvarvarande smärtproblematik
Hjälpmedel och medicinteknisk apparatur	
Vilken effekt har stabiliserande hjälpmedel vid levatorskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Stabiliserande tights • Foglossningsbälte
Vilken effekt har prolapsring vid levatorskada?*	

Övergripande fråga inom behandling av skador på levatormuskeln	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har kontinensbåge vid levatorskada?	
Kost och levnadsvanor	
Vilken effekt har olika kost vid levatorskada?	
Vilken effekt har olika metoder för att undvika förstoppning vid levatorskada?	
Organisation, kompetens, bemötande och uppföljning	
Vilken effekt har koncentrerad och specialiserad gällande behandling av levatorskador?*	<ul style="list-style-type: none"> Nationellt centrum för behandling av de med svår levatorskada Utredning av personal med specialistkompetens kring levatorskada för bedömning av skada samt rekommendation/beslut om behandling
Vilken effekt har bemötande på möjlighet till remiss och behandling av levatorskada?*	Kvinnors upplevelser gällande vård/skada
Vilken effekt har olika former av teamorganisering vid behandling av levatorskada (fysioterapeut, läkare, barnmorska etcetera)? *	
Vilken effekt har strukturerad och långsiktig uppföljning vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> Betydelse av vårdkontinuitet Vårdplan för eftervård Hur bör uppföljning göras, vilka professioner bör infattas i vårdkedjan (hela eller delar) Nationella riktlinjer gällande uppföljning, behandling Standardiserad uppföljning av fysioterapeut på alla levatorskador
Vilken effekt har behandling av uroterapeut vid levatorskada?	
Vilken effekt har införande av diagnoskod av levatorskador på uppföljning och behandling av denna skada?*	
Kan uppförande av register samt registerforskning kring förekomst av levatorskada samt förekomst av relaterade kort och långtidskomplikationer, leda till ökad kunskap som kan ge en bättre behandling på sikt?*	<ul style="list-style-type: none"> Långtidseffekter/naturalförlopp vid levatorskador (t.ex. rörelseapparaten, smärta, ryggproblem, kontinens, psykisk påverkan, bålstabilitet) Prevalens Koppling till andra skador och följd-komplikationer
Utbildning eller information	
Vilken effekt har information från uroterapeut vid levatorskada?	

Övergripande fråga inom behandling av skador på levatormuskeln	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har kunskapshöjande åtgärder för relevant vårdpersonal gällande levatorskador?*	<ul style="list-style-type: none"> • Effekt av utbildningsinsats på behandling • Effekt av utbildningsinsats på tillgänglighet till behandling • Utbildning i anatomi • Utbildningsinsatser till gynekologer • Utbildningssatsning på barnmorskeprogrammet • Ytterligare specialisering av fysioterapeuter • För personal som har hand om uppföljning efter förlossning • Primärvård, allmänläkare • Effekt av kartläggning över kompetens som finns idag inom olika yrkeskategorier, riktad utbildningssatsning efter detta
Vilken effekt har information till kvinnan/paret gällande olika typer av levatorskada och dess symtom?	<ul style="list-style-type: none"> • Betydelse för senare behandling av levatorskada • Olika typer av information till partner • Information under graviditet • Information gällande vad som inte är normalt vid bäckenbottenträning
Vilka råd/information gällande egenvård vid levatorskada är effektiva?	Bäckenbottenträning
Vilken effekt har kirurgisk träning genom simulering i dator eller djurmodell på senare behandling av patienter vid levatorskada?	
Bör specifika övningar (såsom tunga lyft, viss träning) undvikas för personer med diagnostiserad levatorskada, och kan information om detta motverka senare komplikationer?*	
Psykologisk behandling eller stöd	
Vilket psykologiskt stöd/behandling är effektivt vid levatorskada?*	<ul style="list-style-type: none"> • Vid irreparabel skada, att leva med irreparabel skada • Vid smärta orsakad av levatorskada • Enbart till kvinnan • Till paret
Vilken effekt har olika sorters samhällsstöd vid behandling och rehabilitering av handikappande levatorskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiskt stöd (sjukskrivning, möjlighet till sjukskrivning, försäkringar) • Eftervård avseende högkostnadsskydd
Övrigt	
Vilken effekt har stamcellsterapi på behandling av levatorskador?	
Vilken effekt har olika typer av behandlingar vid levatorskada i kombination med annan samtidig problematik/sjukdom/funktionshinder?	<ul style="list-style-type: none"> • EDS (Ehler Danlos syndrom) • Inkontinens • Könstympade

Tabell 10.6 Forskningsfrågor gällande behandling av fistlar.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Fysioterapi, träning och manuell behandling	
Kan fysioterapi förbättra utfallet för kvinnor med fistlar?	<ul style="list-style-type: none"> • Insatser som innefattar träning • Tidig kontakt med fysioterapeut, påverkan på bäckenbottenfunktion.
Kan osteopati bidra till bättre behandlingsutfall för patienter med fistlar?	
Information och bemötande	
Kan bemötande från vårdpersonal påverka behandlingsutfallet för patienter med fistlar?	Sjukvårdens bemötande gällande kvinnors beskrivning av symtom
Kan information från vårdpersonal kring fistlar, samt när och för vad man bör söka uppföljande vård, påverka behandlingsutfallet?	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken effekt har olika kompetens hos vårdpersonal vid information om fistlar • Vilken effekt har olika hjälpmedel vid informationen samt kartläggning hur fistlar ser ut (t.ex. kamera) för förståelse hos patienten • Information till patienten om vad fistlar innebär både före under och efter ingrepp. • När ska man söka vård? • Var söker man vård?
Kirurgi	
Vad är den bästa metoden för att åtgärda fistelgångar kirurgiskt?	<ul style="list-style-type: none"> • Olika operationstekniker • Forskning gällande vilka parametrar som skulle kunna styra huruvida kirurgisk stängning av passagen lyckas eller inte (östrogennivåer lokalt, kirurgiska tekniker, handhavande, eftervård) • Vilket suturmateriäl har bästa resultat vid förslutning av fistel på olika lokalisationer (i analkanalen, i vagina, i perineum)?
Är det skillnad i hur man kirurgiskt kan åtgärda fistel vid tidig upptäckt jämfört med om den diagnostiseras i ett senare skede?	<ul style="list-style-type: none"> • Fistlar som man upptäcker själv lång tid efteråt bör de åtgärdas om de inte ger problem? • Kan tidig upptäckt genom utredning/återbesök vid förlossningsskada och därefter en tidigt insatt kirurgisk åtgärd ge bättre utfall
Kan en tillfällig avlastande kolostomi vid misstanke om fistelgång leda till bättre utfall för patienten?	<ul style="list-style-type: none"> • Utan efterföljande ytterligare kirurgi • Vid vilken tidpunkt bör en avlastande stomi läggas (snart efter förlossningen vid misstanke om att en rektovaginal fistel bildats) • Långtidsuppföljning gällande inkontinensbesvär när stomin är nerlagd • Bör alla fistelpatienter opereras i stomi skydd?

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har behandling av fistel med hjälp av transplantation av fettceller (stamcellstransplantation, autologous fat graft injection)?	
Kan återkoppling till kirurgen kring utfall av fistelkirurgi leda till bättre behandling på sikt?	
Kunskap, utbildning och erfarenhet	
Kan ökad kunskap om anatomin i underlivet till vårdpersonal leda till bättre behandling av fistelgångar?	
Kan ökad kunskap om fistlar till vårdpersonal leda till bättre behandling?	<ul style="list-style-type: none"> • Barnmorskor på MVC på efterkontroll • Vårdpersonal på förlossning • Hos gynekologer inom området
Läkemedel och egenvård	
Vad finns det för egenvård som kan ge lindring för patienter med fistlar?	<ul style="list-style-type: none"> • Kost • Motion
Hur länge ska man ge antibiotikaproylax vid en operation av fistel?	
Psykologisk behandling eller stöd	
Kan psykologiskt stöd till patienter med fistlar ge ökat välmående hos patienterna?	
Organisation	
Kan snabbare tillgång till specialistläkare inom området ge bättre behandlingsutfall för patienter med fistlar?	Tillgång till behandling för kvinnan och paret
Ger en centraliserad vård på specialistenhet ett bättre resultat för patienter med fistel?	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka effekter får en specialisering av kirurgi kring fistlar (centralisering) • Centralisering på regionnivå, Vilken effekt har kompetens hos kirurg
Vilken effekt har olika former av tvärprofessionella team vid fistel?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur bör team se ut (gynekolog, kolorektalkirurg sjukgymnast, uroterapeut) • Vilka yrkeskategorier följer upp dessa skador på bästa sätt i olika delar av vårdkedjan (gynekologer, kirurger, urologer etc.). • Bäckententteam på alla sjukhus Hur bör team kring kirurgi se ut (t.ex. operation med både urolog/ kolorektalkirurg och gynekolog)
Uppföljning och eftervård	
Vad är mest optimal eftervård/ uppföljning när det gäller behandling av fistlar?	Eftervård
Övrigt	
Vilken effekt har olika icke kirurgiska interventioner vid fistel?	
Hur kan man bäst behandla könsstympade kvinnor som fått fistelgångar?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Kan riktlinjer kring behandling av fistlar ge bättre behandlingsutfall för patienter?	

Tabell 10.7 Forskningsfrågor gällande behandling av samlagsmäta.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Övergripande	
Vilken behandling är effektiv vid olika former/svårighetsgrader av samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Vad kan jag göra själv? • Vilka olika behandlingar är effektiva vid olika typer av samlagsmäta (olika ursprung, skador)? • Kan diagnos specificeras för olika former av samlagsmäta, för att man senare ska få en mer individualiserad behandling? • Vilka behandlingar som involverar paret är effektivt vid samlagsmäta efter förlossning?
När bör kvinnan söka vård för samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur lång tid kan det normalt göra ont vid samlag efter en förlossning? • Hur lång tid efter en förlossning bör man avvakta innan utredning startas vid samlagsmäta • Vid vilken tidpunkt bör gynekolog kopplas in
Hur kan man förebygga eventuell samlagsmäta vid behandling av andra komplikationer i underlivet relaterade till förlossningsskada?	
Kirurgi	
Vilken effekt har kirurgi vid samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Plastikkirurgi av ärrvävnad • Om kvinnan har blivit för trång efter suturering vid förlossningen • Effekt av reoperation av förlossningsskador på samlagsmäta • Kirurgisk behandling av framfall
Fysioterapi, träning och manuell behandling	
Vilken effekt har fysioterapi vid samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Avslappningsövningar • Avslappningsövningar för bäckenbotten • Knipövningar • Övningar i basal kroppskänedom • Vid vilken tidpunkt bör fysioterapeut kopplas in under eftervården • Har tillgång till fysioterapeut som är specialiserad på förlossningsskador effekt
Vilken effekt har olika former av manuell terapi vid samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Egenvård av ärrvävnad • Ärrmobilisering • Egenmassage av ärrvävnad • Massage av underlivet • Uttänjande övningar av vagina • Triggerpunktbehandling • Akupunktur

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Läkemedel och egenvård	
Vilken effekt har olika typer av smärtlindring vid samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Bedövande salva (effekt av bedövande salva utan smak/god smak) • Injektioner med lokalanestesi
Vilken effekt har olika typer av mjukgörande krämer (inte bedövande) vid samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har glidmedel vid samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har östrogensalva vid samlagsmäta efter förlossning?	Vagifem
Vilken effekt har SSRI vid samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har medel mot svamp vid samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har olika typer av preventivmedel vid samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Kondom • Hormonella preventivmedel
Vilken effekt har injektioner med Botox vid samlagsmäta efter förlossning?	
Hjälpmiddel och medicinteknisk apparatur	
Vilken effekt har träning med knipkulor vid samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har onani med sexhjälpmedel (sexleksaker) vid samlagsmäta efter förlossning?	
Kan hjälpmedel som har uttöjande syfte vara effektivt vid samlagsmäta efter förlossning?	
Sex och levnadsvanor	
Vilken påverkan har olika varianter av sex vid samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Ställning • Frekvens av sex • Sex trots smärta • Healingsex • Tantralsex • analsex
Vilken effekt har olika tidpunkter för sexstart efter förlossning (på kvinnan, relationen samt andel med samlagsmäta)?	<ul style="list-style-type: none"> • Tidpunkt för penetrerande samlag • Tidpunkt efter förlossning (råd från sjukvård avseende sexuell start)
Vilken effekt har amning på samlagsmäta efter förlossning?	Påverkar amning efter förlossning personer som har vestibulit och samlagsmäta?
Vilken effekt har kartläggning över samlivet (samlagsdagbok) och dokumentering av besvär för efterföljande behandling?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Information och bemötande	
<p>Vilken effekt har sjukvårdens bemötande på behandlingsutfallet vid samlagsmäta efter förlossning?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Påverkan av råd att försöka ha samlag trots smärta • Vilket bemötande får kvinnor som söker vård för samlagsmäta • Påverkan på kvinnan/relationen av råd från sjukvården angående sexuell start • Hur kan vården bemöta kvinnor så att de vågar/orkar ta upp problem med samlagsmäta vid återbesök eller annan kontakt efter förlossning • Hur bör barnmorskor ta upp samlagsmäta med patienter • Hur kan vården organiseras för att kvinnor ska känna sig hörda när de söker hjälp för samlagsmäta • På andel som får behandling och typ av behandling • Vilken påverkan har det att som patient inte bli trodd/ lyssnad på • Vilka konsekvenser har besked att allt ser normalt ut när en kvinna söker vård för samlagsmäta efter förlossning • Hur kan sjukvården arbeta kring samlagsmätor för att göra ämnet mindre skambelagt
<p>Vilken effekt har information om var och när kvinnan ska söka vård vid samlagsmäta efter förlossning?</p>	
<p>Vilken information är effektiv till kvinnan/paret samt till enbart partner vid samlagsmäta efter förlossning?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gällande egenvård och behandling • Internetbaserad utbildning/information • Information till partner för att ge en utökad förståelse • Vilka råd/information ger sjukvården initialt till kvinnor med samlagsmäta • Vilken effekt har information gällande alternativ till penetrerande samlag under graviditet/eftervård
<p>Kan ett besked om varför man har smärta i sig förbättra symtom /lindra oro och spänningar?</p>	
Organisation	
<p>Vilken effekt har olika former av teamorganisering vid behandling av samlagsmäta (fysioterapeut, läkare, barnmorska, sexolog, psykolog etc.)?</p>	
<p>Vilken/vilka vårdprofessioner bör vara delaktiga för att få bästa resultat, när det kommer till att behandla samlagsmäta efter förlossning?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utredning och behandling av gynekolog • Specialistgynekolog • Sexolog • Samlad vårdkontakt med en ansvarig läkare • Sexterapeut • Specialistutbildad barnmorska

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur bör vården organiseras kring behandling av samlagsmärtor efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Vård på bäckenbottencentrum • Hur bör vårdkedjan se ut för en effektiv diagnostisering och behandling av samlagsmärtor • Hur bör uppföljning utformas vid behandling av samlagsmärtor • Är olika nivåer av tillgång till eftervård relaterat till samlagsmärtor efter förlossning? • Vilka resurser avseende sexologiskt utbildad personal bör finnas inom landstinget? • Hur görs vården tillgänglig för de som lider av samlagsmärtor men endast fått mindre skada efter förlossningen? • Vilken effekt har upprättande av behandlingsplan
Kunskap och utbildning	
Vilken effekt har utbildningsinsatser till vårdpersonal gällande samlagsmärtor på behandling och bemötande	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildningsinsatser till barnmorskor • Utökad kunskap hos vårdpersonal vilka behandlingsinstanser som de kan remittera till • Utbildning om samlagsmärtor och dess olika orsaker till vårdpersonal (alla relevanta kategorier) • Internetbaserad utbildning till vårdpersonal • Vilken effekt har en utökad andel fysioterapeuter med specialisering på bäckenbotten och samlagsmärtor
Psykologisk behandling eller stöd	
Vilket psykologiskt stöd/behandling är effektivt vid samlagsmärtor efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Enbart till kvinnan • Till paret • KBT • Samtalsterapi enskilt • Samtalsterapi par • Mental avslappning • Internetbaserad psykologisk behandling • Biofeedback • Psykosocial behandling • Sexologisk behandling
Vilken effekt har interventioner till partnern för att hen ska kunna stötta vid samlagsmärtor efter förlossning?	Hur kan/bör partner involveras i behandling av samlagsmärtor efter förlossning
Övrigt	
Vilken uppföljning bör göras vid samlagsmärtor, vilka utfall och processmått bör man utvärdera?	
Vilken påverkan har sjukvårdens (samhällets) attityder kring kvinnans sexualitet på typ av behandling och tillgång till behandling av samlagsmärtor?	
Hur kan man bäst behandla samlagsmärtor hos könsstympade kvinnor?	Hur kan barnmorskor och läkare fånga upp sexuella besvär hos dessa kvinnor?

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har kvinnans egen delaktighet vid behandling av samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har riktlinjer för behandling av samlagsmäta efter förlossning?	
Vilken effekt har utredning av eventuella underliggande besvär (t.ex. ärrvävnad och framfall) vid samlagsmäta på val av behandling och effekt av denna?	Vilken effekt har olika bedömningsinstrument av samlagsmäta svårighetsgrad?

Tabell 10.8 Forskningsfrågor gällande behandling av analinkontinens.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Övergripande	
Vilka icke kirurgiska behandlingsmetoder kan hjälpa kvinnor med analinkontinens?	
Vilken är den mest optimala behandlingen vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Kirurgi (rekonstruktionskirurgi) • Fysioterapi • Rådgivning • Läkemedel • För att minska påverkan inför eventuella framtida graviditeter eller förlossningar
Vad är effekten av behandling vid olika tidpunkter vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Finns fördelar med tidig behandling eller bör man vänta ett tag för att se eventuell självläkning • Optimal tidpunkt för olika behandlingstyper (kirurgi, träning, etc.)
Vad kan lindra besvären för en person med analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Livskvalitetsförbättrande åtgärder • Vilka hjälpmedel är effektiva i vardagen • Bindor/kontinensskydd • Sköljballar • Livsstilsråd
Vad har bäst effekt för att behandla inkontinens av gaser?	
Fysioterapi, träning och manuell behandling	
Vilken effekt har sakral nervstimulering vid analinkontinens?	
Vilken effekt har osteopati vid analinkontinens?	
Vilken effekt har elstimulering analinkontinens?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur kan träning hjälpa vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Träning jämfört med operation (går det att träna upp funktionen trots att muskeln inte är intakt, så att man kan slippa operera) • Vilken effekt (positiv och negativa effekter) har motion/träning • Bäckentträningsprogram (frekvens, tid, antal reps) • Knipövningar (bör knipövningar påbörjas direkt efter förlossning eller bör man avvakta)
Vilken effekt har olika typer av fysioterapeutisk behandling vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Fysioterapi jämfört med kirurgi • Effekt av fysioterapeuter specialiserad på området. • Vad kan fysioterapeuten avlasta läkarna med?
Läkemedel och egenvård	
Vilken effekt har Botox injektion vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • För att få överspända bäckenbottenmuskler att slappna av
Vilken effekt har lokala injektioner av hormoner vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Testosteron • Tillväxthormon
Vilken påverkan har olika kost vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Kostinformation/kostråd • Patientutbildning angående kost
Vilka läkemedel kan lindra besvären vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Bulkmedel • Medel mot gasbesvär
Information och bemötande	
Vilken effekt har olika insatser inriktade på att bryta stigmatisering kring ämnet analinkontinens för senare behandling av personer med denna skada?	
Vilket stöd och bemötande är bäst för kvinnor med analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur kan vårdpersonal bemöta kvinnor så de vågar/orkar ta upp dessa problem • Vilken effekt har åtgärder riktade till partner så att denna kan stötta • Hur upplever kvinnor med avföringsinkontinens att de blir bemötta i vården
Vilken effekt har information om när och var man bör söka hjälp samt vilka möjligheter till behandling som finns för analinkontinens ha på slutgiltiga behandlingsutfallet?	<ul style="list-style-type: none"> • Effekt av information om vilka behandlingsalternativ som finns • Information om var man kan söka hjälp • Information om vårdkedja • Allmän information till nyförlösta om denna skada, var de i så fall söker hjälp och hur den kan behandlas • Information om att detta inte är normalt och behandling finns att tillgå • Information till vårdpersonal om remitteringsvägar och vårdkedja • Information om vilka behandlingsalternativ som finns att tillgå

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Kirurgi	
Hur kan man kirurgiskt åtgärda analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Mikrokirurgi • Tidpunkt för kirurgi • Kirurgisk korrektion och ersättande av skadade muskler • Åtgärder som minimerar ärrvävnad i muskeln och främjande av återväxande av nerver • Sekundärrekonstruktion • Operativa ingrepp vid missad intern analsfinkterskada • Kan man förbättra analinkontinens genom operation trots att muskeln inte är skadad? • Rekonstruktiv kirurgi • Insatser som riktas både åt gynekologiska besvär och tarmen
Vilken effekt har stomi vid analinkontinens?	
Vilken effekt har kirurgisk kompetens på behandlingsutfallet?	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad utbildning av kirurger inom området • Kompetens hos kirurg på sfinkterrekonstruktion och mellangårdsrekonstruktion. • Utökade samarbeten för denna typ av kirurgi (samarbete i Norden)
Kunskap och utbildning	
Vilken effekt har ökade kunskapsinsatser till vårdpersonal på behandlingsutfallet?	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning för barnmorskor • Utbildning primärvård
Vilken effekt har ökade kunskapsinsatser till vårdpersonal om muskler och anatomi?	<ul style="list-style-type: none"> • Samspel mellan tarm och muskler • Kunskap om kvinnas anatomi
Organisation	
Vilken effekt har olika former av tvärprofessionella team vid analinkontinens?	Effekt av olika former av samarbete mellan förlossningsklinik och nedre gastrointestinal kirurgi
Är det skillnad i behandlingsutfall beroende på vilken profession som utreder och behandlar vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Remiss till uroterapeut • Samarbete mellan kirurg och gynekolog • Utredning av kirurg/rektal kirurg • Effekt av olika former av samarbete mellan förlossningsklinik och nedre gastrointestinal kirurgi
Påverkar tillgången till högspecialiserad vård via bäckenbottencenter livskvalitet och utfall för patienter med analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Antal bäckenbottencenter per sjukhus/region/nationellt • Specialistcenter inom förlossningsskador där kvinnor kan gå till efter förlossning

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilken effekt har vårdkontinuitet/uppföljning kring behandling för personer med analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Vård i anslutning till gynekologmottagning eller MVC • Långsiktig uppföljning • Vilka yrkeskategorier följer upp dessa skador på bästa sätt i olika delar av vårdkedjan. • Hur bör vård- och behandlingskedjan se ut vid analinkontinens (kirurgi, fysioterapi, kost- och livsstilråd, stödsamtal)
Vilken effekt har ett standardiserat vårdprogram vid analinkontinens?	Vilka rutiner finns inom vården för att ta hand om dessa patienter?
Psykologisk behandling eller stöd	
Vilken effekt har psykologisk behandling vid analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Samtalsterapi • Stödgrupp
Övrigt	
Vilken effekt har behandlingsforskning där man separerat populationerna för gas- och avföringsläckage?	
Hur bör/kan man belasta första tiden efter olika typer av behandling vid analinkontinens?	Sjukskrivning- längd av sjukskrivning, möjlighet att partner tar föräldrapenning
Vilken effekt har akupunktur vid analinkontinens?	
Vilken effekt har biofeedback vid analinkontinens?	

Tabell 10.9 Forskningsfrågor gällande behandling av skador orsakade av klipp.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Fysioterapi, träning och manuell behandling	
Vilken effekt har fysioterapeutiska åtgärder vid klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Tidig fysioterapikontakt • Rutinmässig kontakt med fysioterapeut vid klipp • Effekt av rehabilitering med hjälp av fysioterapeut
Vad är effekten av osteopati som behandling efter klipp?	
Vilken effekt har triggerpunktsbehandling över smärtande område vid klipp?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Kirurgi	
Hur suturerar man klipp på ett optimalt sätt?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur lagar man musklerna rätt optimal suturering? • Anatomisk kunskap kring muskulatur • Vilka undersökningsinstrument bör användas efter klipp • Vilka risker finns om man inte hittar eller lagar muskler efter klipp • Enstaka eller fortlöpande suturer • Preventiv antibiotika • Suturmaterial • Användning av PDS (Monofilament tråd) på djupet i muskelfasciorna efter klipp? • Suturering på förlossningssal eller operation • Vad man gör om man blivit för mkt/för lite sydd.
Vad finns det för möjlighet att kirurgiskt korrigera klipp långt efteråt när besvären börjar bli mer markanta?	
Vilken effekt är det av olika typer av smärtlindring vid suturering av klipp?	Bäckenbottensmärtlindring
Är det skillnad i effekt beroende på vilken profession som utför suturering av klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Läkare, kirurg • Barnmorska • Barnmorska och kollega suturerar tillsammans
Vilken är effekten av resuturering av klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Ska man sy om misslyckad suturering av klipp? • Finns det tidsgräns vid resuturering vid klipp • Om ett klipp långt efteråt ger komplikationer i form av smärta etcetera • Om klippet går upp strax efter förlossning (optimal tid för detta)
Läkemedel och egenvård	
Vad är effekten av lokal behandling med östrogen vid klipp?	
Vilken är bästa metoden för smärtlindring efter klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Kort tid efter • Vid kvarvarande smärta efter lång tid
Vad kan kvinnan göra själv för att förbättra läkningsförloppet efter ett klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Rådgivning kring eftervård • Stimulera läkning och återhämtning av musklerna
Vad är effekten av olika hjälpmedel efter klipp?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Information och bemötande	
Vilken effekt har olika typer av information till kvinnan/paret vid klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Information om vad som klippts och rådgivning om vad som bör undvikas till kvinnan efter förlossning? • Kring ärrvård • Kring knipövningar • Kring belastning/ träning • Kring läkningstid • Kring sex
Vad är effekten av information gällande var och när man bör söka vård om man får följdkomplikationer efter ett klipp?	
Kunskap och utbildning	
Vad är effekten av utbildningsinsatser till vårdpersonal om suturering av klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning för barnmorskor gällande suturering av klipp • Utbildning till läkare gällande suturering av klipp
Vad är effekten av utbildningsinsatser till vårdpersonal om anatomin i underlivet?	
Vad är effekten av ytterligare kunskap till vårdpersonal kring kvinnors upplevelser av symtom efter klipp och vården på behandling och bemötande efter klipp?	
Organisation	
Vilken effekt har olika former av organisation i vårdkedjan vid klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken yrkeskategorier/profession bör följa upp dessa skador • Vilket stöd behöver kvinnor efter klipp • Vilken profession kan hjälpa henne
Vad är effekten av ytterligare uppföljande efterkontroller efter ett klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Om kvinnan har kvarstående besvär • För att hitta om något gått fel och åtgärda det snabbt • Uppföljning hos fysioterapeut
Psykologisk behandling eller stöd	
Vilken effekt har psykologisk behandling efter klipp?	
Övrigt	
Hur kan man bäst behandla ärrvävnad som uppstår efter klipp?	<ul style="list-style-type: none"> • Massage av ärr • Ultraljud • Krämer • Tryck

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilka långtidseffekter kan ses av klipp och behandling av dessa?	<ul style="list-style-type: none"> • Smärta i framtid • Konsekvenser av klipp • Jämfört med grad 2- respektive grad 3-bristning, både utifrån upplevelse och funktion • Konsekvenser klippet har på bäckenbottenfunktion (urininkontinens, smärta, framtida förlossningar samlagssmärta, tyngdkänsla, oförmåga att hitta muskulatur) • Samband med framtida ryggsmärta.

Tabell 10.10 Forskningsfrågor gällande behandling av specifika skador på könsstympade kvinnor.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Övergripande	
Vilken behandling är mest effektiv när en könsstympad kvinna får förlossningsskada i samband med förlossningen?	<ul style="list-style-type: none"> • Så att blåsa och tarm fungerar bra efter förlossning • Hur bör olika former av könsstympning behandlas • Läkingsförmåga på grund av tidigare ärrvävnad
Hur kan man bäst behandla smärta som uppkommer på grund av förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	Behandling av bäckenbottensmärta
Fysioterapi, träning och manuell behandling	
Vilken effekt har fysioterapeutiska behandlingar för förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	
Vad är effekten av avspänning/basal kroppskännedom i syfte att lindra smärta för förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	
Kirurgi	
Hur vi ska suturera för bästa resultat vid förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	
Information och bemötande	
Hur upplever kvinnor som är könsstympade att de blir bemötta av vårdpersonal under graviditet, födande och eftervård?	Påverkar förlossningspersonalens känslor av könsstympning bemötandet?
Vilken effekt har speciell rådgivning och information till könsstympade kvinnor under graviditet, förlossning och eftervård gällande förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Kring specifika skador • Som stöd • Riskgrupp som behöver extra stöd • Information om behandling och behandlingsalternativ vid skador • Information generellt om skadorna och eftervård • Utbildningsmaterial på flera språk

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vad är effekten av riktade insatser för att nå ut till könsstympade kvinnor med förlossningsskador kring vård och behandlingsalternativ?	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap om var man kan söka vård • Kunskap om behandling • Ökad andel kvinnor som vågar/söker vård
Vilken effekt har olika kommunikationsinsatser för vården och behandlingen av könsstympade kvinnor?	<ul style="list-style-type: none"> • Tolk • Översättning av olika • Informationsmaterial • Kommunikationshjälpmedel (appar, skriftligt pappersmaterial etc.) under mödravård, förlossning och eftervård
Organisation	
Vilken effekt har kunskapscentrum gällande könsstympade kvinnor och specifik behandling/prevention av förlossningsskador kopplade till könsstympning på flera sjukhus?	
Hur samstämmig är svensk praxis med internationell praxis (i västerländska länder) gällande behandling av könsstympade kvinnor med förlossningsskada?	
Kunskap, utbildning och erfarenhet	
Vilken effekt har olika utbildningsinsatser till vårdpersonal specifikt om könsstympning?	<ul style="list-style-type: none"> • Till personal på MVC • Förlossningspersonal • Allmänläkare • Gynekologer • Mer utbildning för att ställa rätt frågor
Vilken effekt har olika former av kompetensöverföring från seniora barnmorskor och läkare på behandlingen av könsstympade kvinnor med förlossningsskador?	
Vad är effekten av utbildning till vårdpersonal kring förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	<ul style="list-style-type: none"> • Till vårdpersonal • Om anatomi • Om suturering • Om olika former av könsstympning • På barnmorskeutbildning samt fortbildningar
Är det skillnad på behandlingsutfallet beroende på vilken profession som behandlar förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	<ul style="list-style-type: none"> • Specialistkompetens • Team • Vilka yrkeskategorier följer upp dessa skador på bästa sätt i olika delar av vårdkedjan • Uppföljningen som involverar kulturdoulor
Uppföljning och eftervård	
Vilken uppföljning är bäst för könsstympade kvinnor med förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Systematisk uppföljning • Specifik rutinmässig uppföljning efter förlossning • Yrkeskategorier som bör involveras i uppföljning • Annat stöd under uppföljning till exempel kulturdoula

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Psykologisk behandling eller stöd	
Vilken effekt har psykologisk behandling för förlossningsskador hos könsstympade kvinnor?	
Övrigt	
Vad är effekten av tydliga riktlinjer kring omhändertagande av kvinnor med könsstympning i samband med förlossning och eftervård?	
Hur bör man behandla efterföljande komplikationer på könsstympade kvinnor?	Fistlar
Vilken effekt har kunskap om hur vanligt det är med olika typer av förlossningsskador på könsstympade kvinnor, samt vilka eventuella följdkomplikationer som kan uppstå på behandlingsresultat i framtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Följdkomplikationer på kort och lång sikt • Register, statistik • Kunskap om specifika skador, följdkomplikationer • Hur kan förlossningsteam få uppföljning av eventuell förbättring eller lyckade insatser

Tabell 10.11 Övriga forskningsfrågor gällande metoder under förlossning.

Här finns det vissa övergripande frågor som gäller förlossningsvården i stort men där snarlika mer specifika frågor förekommit i tidigare tabeller. Här finns t.ex. frågan om vilken effekt nationella riktlinjer skulle ha för förlossningsvården i stort vilket kan ses i jämförelse till den mer specifika frågan om effekten av riktlinjer för behandling av grad 3- eller 4-bristningar som förekommit tidigare.

För vissa av dessa övergripande frågor har ingen systematisk genomgång av litteraturen skett då denna endast gjorts på de områden som ingår i prevention, diagnostik och behandling av förlossningsskador på kvinnan efter vaginal förlossning.

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Övergripande forskningsfrågor om förlossningsvård	
Vilken studiemetodik inom forskning är bäst lämpad för att studera olika forskningsfrågor inom förlossningsvården?	<ul style="list-style-type: none"> • Registerforskning • Fall-studier • Före-och efterstudier med uppgifter från MVC på kvinnans bäckenbottenfunktion • Studier där olika förlopp på förlossning observeras • RCT • Kvalitativ forskningsmetodik

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilka personcentrerade utfallsmått och personcentrerade processmått bör användas inom förlossningsvården samt forskning inom förlossningsvården?	<ul style="list-style-type: none"> • För diagnostik av förlossningsskador • För prevention av förlossningsskador • Vid behandling av: <ul style="list-style-type: none"> – Grad 2-bristning – Grad 3- eller 4-bristning – Levatorskador – Samlagsmärtor – Fistlar – Klipp – Sexuell förmåga – Analinkontinens • För könsstympade kvinnor
Vilket tillvägagångssätt ska användas för att effektivast implementera förbättringsåtgärder i förlossningsvården?	<ul style="list-style-type: none"> • Implementering av förbättrad diagnostik • Implementering av förbättrade behandlingsåtgärder • Hur kan forskningsresultat och expertis användas bättre i hela landet?
Hur mycket kostar negativa förlossningsupplevelser samhället?	I form av depressioner och psykiskt lidande (minskad arbetsförmåga)
Hur kostsamt är det att missa förlossningsskador för samhället?	<ul style="list-style-type: none"> • Kostnader kopplade till att kvinnor inte får hjälp med sina skador • Sjukskrivningar • Funktionsnedsättning • Funktionsbortfall • Skilsmässor
Vad är de ekonomiska konsekvenserna för individen av en förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Möjlighet att teckna sjukförsäkring (livförsäkring) • Inkomstbortfall • Möjligheter i arbetslivet, framtida arbetsutsikter • Skilsmässa • Möjlighet till skadestånd om allvarliga problem uppstår efter en förlossning
Vad är kostnaden för utökad förlossningsvård jämfört med kostnad om fertila kvinnor avstår barnafödande av rädsla för skador och försämrad livskvalitet?	
Hur samstämmig är svensk praxis med internationell praxis (västerländska länder) avseende diagnostik, prevention och behandling av förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Vad skiljer vår statistik på skador och risker mot andra nordiska länder • Diagnostik av skador efter förlossning • Studier som belyser skillnaden i antal förlossningsskador och kvinnans känsla av trygghet mellan länder där barnmorskor sköter förlossningsvården och länder där man följs och föder med obstetiker.
Vad är effekten av övergripande nationella riktlinjer för förlossningsvård?	
Vad är effekten av flera kompetenscenter för behandling av förlossningsskador?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
När i tiden är det bäst att behandla förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Innan eller efter att kvinnan inte längre ska eller vill ha fler barn • Efter klimakteriet • Kan komplicerade framfall och inkontinens högre upp i åldrarna förebyggas om operationen görs när man är ung istället för i/efter klimakteriet?
Vilken effekt har fysioterapi inom förlossningsvården?	<ul style="list-style-type: none"> • Träning • Tidig kontakt med fysioterapeut med inriktning på förlossningsskador - påverkan på återhämtning/läkning. • Fysioterapeutiska metoder Integrering av fysioterapeuter i vården under graviditet och efter förlossningen • Erbjudande till alla av ett eller flera besök hos fysioterapeut efter förlossning • Knipövningar (frekvens, typ, kniptekniker)
Hur påverkar förlossningsskador kommande graviditeter och förlossningar?	<ul style="list-style-type: none"> • Påverkan på bäckenbottenhälsa • Påverkan efter en grad 2-ristning • Påverkan på kvinna som genomgått rekonstruktion efter grad 3 • När det existerar obehandlade skador från tidigare förlossningar • Vid levatorskada • Vid existerande framfall • Efter grad 3- eller 4-ristning • Effekter av plan för kommande graviditet och möjligheter att få ett planerat kejsarsnitt
Vilken effekt har ökad återkoppling till förlossningsvården om hur förlossningsskador läkt?	
Vilka är de långsiktiga komplikationer som förekommer vid förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Kring umgänge • Vid klimakteriet • I samband med fysisk aktivitet • Hur ser kvinnors besvär ut efter många år • Långsiktig psykisk hälsa efter en negativ förlossningsupplevelse • Vid levatorskador

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur stor betydelse har attityder och bemötande hos vårdpersonal gällande förlossningsskador möjligheter till remiss och behandling?	<ul style="list-style-type: none"> • Gynekologer • Barnmorskor • Besked av att allt är normalt när kvinnan känner att något inte stämmer • Råd om knipövningar • Allmän inställningen till kvinnor med kvarvarande problem • Inställning att det är normalt med inkontinens och känsla hos kvinnan att deras problem förminskas eller förnekas. • Kunskap och bemötande hos personal på MVC • Vilken effekt har inställningen kring många skador att "det är normalt efter en förlossning" • Vad är effekt av att kvinnor inte känner sig tagna på allvar utan blir bortviftade
Hur påverkar öppenhet och kommunikation kring förlossningsskador förlossningsvården i stort?	<ul style="list-style-type: none"> • Attityder i samhället gällande frågor kring förlossningsskador • Hur pratar vi kvinnor ned varandra • Hur pratar vården om skador • Diskussioner om kvinnans allmänna mående innan förlossning • Forskning som lyfter hur tabun och normer om kvinnors kroppar och om förlossningsskador specifikt formar vård och möjligheter för drabbade kvinnor att söka vård • Var kan man vända sig för att prata med andra som fått skador för stöd och förståelse?
Hur kan vården utformas för att säkerställa att alla som behöver får tillgång till vård?	<ul style="list-style-type: none"> • Möjlighet till att remitteras vidare för utredning när man söker vård flera gånger för samma problem • Hur kan vården bättre fånga upp de kvinnor som lider i tysthet • Hur kan vården se till att alla får tillgång till rätt hjälp oavsett utbildningsnivå eller hur pålästa de är inom ämnet • Vilken påverkan har tillgång till ett bäckenbottencentrum? • Information till kvinnor med kvarvarande problem långt efter en förlossning vart de ska vända sig för att få hjälp? • Hur når man de kvinnorna med problem som inte vågar vända sig till vården på grund av tidigare dåliga erfarenheter?

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur påverkar olika typer av kultur på vårdavdelningar och sjukhus hur många som får förlossningsskador samt bemötande och behandling av förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiska prioriteringar • Konkurrens läkare - barnmorskor • Acceptans av skador; normaliserande förhållningssätt • Konkurrens mellan sjukhus
Vad är effekten av mer informationen till kvinnor om risker med graviditet, förlossning och efterföljande komplikationer?	<ul style="list-style-type: none"> • Information till kvinnor om eventuella följdverkningar • Journalföring • Nyförlösta kvinnor informeras om sina förlossningsskador eller var de ska vända sig om de i efterhand upplever att de fått en förlossningsskada • Information om rekonstruktionsmöjligheter • Information gällande vanliga besvär inom olika tidsintervaller från en förlossning
Vilken effekt har ökad kunskap om anatomin i kvinnans underliv hos vårdpersonal inom förlossningsvården?	<ul style="list-style-type: none"> • Kvinnans anatomi i underlivet och dess koppling till sexuell lust • Kunskaper i normala underlivets funktion kopplat till förlossningsskador och en förändrad funktion
Vilken effekt har utökade kunskaper hos vårdpersonal för mottagandet och behandlingen av kvinnor med förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken kunskap finns idag kring förlossningsskador • Mottagande och reaktioner av kvinnors symtombeskrivning • Kunskap kring kvinnors berättelser om livet efter bristningarna? • Kunskapen om hur det känns för kvinnan • Hur livskvalitet kan användas som en bedömningsfaktor när en vårdgivare bedömer om en skada är ett problem eller inte • Utvärdering av det kunskapsläge som finns i dagsläget hos vårdpersonal
Vilken effekt har utökad utbildning kring förlossningsvård på barnmorskeutbildningen?	<ul style="list-style-type: none"> • Kring könsstypade kvinnor och förlossning • Praktisk träning/ simulering genom bilder, VR-glasögon • Anatomi • Diagnostik • Suturering
Vilken effekt har olika typer av erfarenhetsutbyte mellan kollegor?	<ul style="list-style-type: none"> • Barnmorskor • Obstetiker
Forskningsfrågor om övriga fysiska skador som kan uppstå i samband med eller efter en förlossning	
Hur kan prolaps, framfall eller rectocele förebyggas?	<ul style="list-style-type: none"> • Vid förlossning • Innan graviditeten • Under graviditet
Hur påverkar prolaps kvinnors livskvalitet och hälsa?	
Hur kan prolapskirurgin förbättras/utvecklas?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vad är det bästa sättet att kirurgiskt åtgärda framfall?	<ul style="list-style-type: none"> • Kirurgi med nät jämfört med inget nät • Laparoskopi • Vaginal operation • Vilka alternativ finns/ hur kan nya alternativ till syntetiska mesh/slyngor utvecklas • Kirurgi av framfall bättre vid samtidig levatorskada • När och hur bör/kan man träna efter operation av framfall
Hur ska/bör man träna efter framfall?	<ul style="list-style-type: none"> • Går det att träna bort ett framfall eller svaga väggar i slidan?
Vilken effekt har information om framfall?	<ul style="list-style-type: none"> • Risken för framfall vid mer djupgående skada (som involverar flera muskellager) • När kan det anses ha läkt naturligt och när behövs hjälp från vården?
Hur kan hemorrojder behandlas annat än symtomlindrande?	<ul style="list-style-type: none"> • Behöver man vänta med operation fram till kvinnan bestämt att inte ska skaffa fler barn • Hur man kan förhindra långvariga men av hemorrojder efter förlossning? • Som uppstår i samband med graviditet
Vilka effekter har olika behandlingar av urininkontinens efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Tidigt stöd till kvinnor efter vaginal förlossning för att undvika och minska risken för urininkontinens • Behandling av ansträngningsinkontinens
Vilka effekter har behandling av urinretention efter förlossning?	Smärtlindring inför miktion
Vilken effekt har olika typer av behandling vid skador kring uretra efter vaginal förlossning?	
Vilken behandling är effektiv om komplikationer att hela moderkakan inte lossnar efter en förlossning uppstår?	
Vilken effekt har forskning kring nervsystemets påverkan vid förlossning?	
Vilken effekt har olika typer av behandlingar av vaginalhematom efter förlossning?	
Vilken effekt har olika behandlingar av skada på svanskotan efter förlossning?	Omhändertagande när kvinnan inte kan sitta
Vilken behandling är effektiv för post-spinal huvudvärk?	
Vilka risker finns med olika typer av anestesi under förlossning och kejsarsnitt?	
Vad är det bästa sättet att behandla lymfödem med vätskesvullnad, som uppstår i samband med graviditet/ förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Med hjälp av lymfterapeuter • Med lymfdränage
Vad är bästa metoden för att diagnostisera förekomst av postspinalhuvudvärk efter förlossning?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vad är bästa metoden för att diagnostisera smärta i sakroiliaka leden (SI leden) under graviditet eller förlossning?	
Vad är bästa metoden för att diagnostisera skada på svanskotan?	
Forskningsfrågor om psykiska aspekter i samband med eller efter en förlossning	
Vilken effekt har olika diagnostiska metoder för att identifiera förlossningsdepression?	
Vilken effekt har olika diagnostiska metoder för att diagnostisera psykisk ohälsa efter en förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnostik av förlossningsdepression • Diagnostik av PTSD efter förlossning • Utbildning av förlossnings-och BB-personal att se tecken på depression/psykos/PTSD i direkt anslutning till förlossningen
Finns det samband mellan fysiska skador och depression/ förlossningsdepression?	<ul style="list-style-type: none"> • Samband mellan tuff förlossning och förlossningsdepression
Vilken effekt har behandling av psykisk ohälsa som hänger ihop med förlossningsupplevelse?	<ul style="list-style-type: none"> • PTSD • PTSD i kombination med förlossningsskador efter traumatisk förlossning • Psykisk ohälsa på grund av förlossningsskada • Psykologisk smärta/psykiskt lidande vid förlossning
Vilka effekter har stöd och samtal med partnern vid förlossningsskada hos kvinnan?	<ul style="list-style-type: none"> • Egna separata samtal och information kring kvinnans tillstånd och hur det påverkar vardagen till partnern • Involvering av kvinnans partner i samtalen • Kunskap till alla inblandade om vad som skett, eventuella skador, och hur samlivet kan upplevas i samband med detta • Stöd efter förlossningen • Samtal efteråt • Obligatoriskt kuratorsamtal gällande det psykiska i att vara förälder • Avlastande psykologsamtal • Uppföljning av psykiskt mående • Stöd till båda föräldrarna
Hur många drabbas av PTSD efter förlossning?	
Finns det särskilda riskfaktorerna gällande psykisk ohälsa efter förlossning?	
Vilka effekter har förebyggande insatser för att undvika psykiska ohälsa till följd av förlossning?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur påverkar förlossningsskador, upptäckta eller oupptäckta, kvinnans psykiska välmående över tid?	<ul style="list-style-type: none"> • Psykiskt mående efter grad 3- eller 4- bristning (prevalens av psykisk ohälsa) • Hur påverkar förlossningsskadorna kvinnans psykiska hälsa vid olika mätpunkter efter förlossningen • Påverkas anknytning av förlossningsskada • Påverkas amning av förlossningsskada • Långvarig psykiska aspekten av en förlossning • Påverkan på förhållande • Påverkan på antal födda barn • Vilken är den psykiska påverkan av att leva med ett livslångt handikapp och vårdskada?
Forskningsfrågor om graviditetskomplikationer	
Hur påverkas kvinnor med kvarvarande rektusdiastas efter förlossning?	Hur påverkar rektusdiastas livskvalitén?
Vid vilka tillfällen är träning respektive kirurgi att föredra som behandling för rektusdiastas?	Fördelar nackdelar med operation och hur bred rektusdiastas kan man själv träna ihop?
Vilken effekt har olika former av fysioterapi vid rektusdiastas?	Vilken träning är optimal för patienter med rektusdiastas
Vilken effekt har olika former av kirurgi vid rektusdiastas?	<ul style="list-style-type: none"> • När kan man bli bättre av kirurgi? • Vilken typ av kirurgi hjälper för vilka åkommor? • Vilken typ av kirurgisk åtgärd är mest effektiv och med minst biverkningar? • Kan en operation av rektusdiastas förbättra kontrollen i bålen och minska smärta i ryggen
Hur kan man bäst förebygga problem med kvarvarande rektusdiastas?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur kan diastas förebyggas under graviditet och förlossning/kejsarsnitt? • Kan träning innan förlossning påverka utgången efteråt
I vilken utsträckning finns det samband mellan olika följdkomplikationer och förekomst av graviditetsrelaterad rektusdiastas?	<ul style="list-style-type: none"> • Sambandet mellan diastas och problem i bäckenbotten • Bål och ryggstabilitet • Ryggsmärta • Höftsmärta • Magsmärta • Svårt att lyfta • Urinläckage • Tungt att andas • Bäckensmärta • Bräck
Hur vanligt är rektusdiastas och följdkomplikationer efter en graviditet?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur många obehandlade diastaspatienter kommer tillbaka till vården som ryggpatienter senare i livet? • Hur mycket av kvinnors rygg- och magproblem kan härledas till tidigare graviditeter?

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Hur kan vården bli mer effektiv och jämlik avseende diagnostik och utredning av graviditetsrelaterad rektusdiastas?	<ul style="list-style-type: none"> • Borde alla röntgas/erbjudas röntgen för att se så musklerna läkt ihop eller behöver åtgärdas • Bedömning av rektusdiastaser • Undersöknings modaliteten eller en kombination av modaliteter (teknisk och manuell) för att fånga upp bukväggs diastaser • Det upplevs av drabbade kvinnor som att problemet inte tas på allvar och huruvida man får hjälp eller inte beror på slumpen
Hur mycket kostar det samhället om inte patienter med rektusdiastas får behandling?	
Vad är effekten av fördjupad utbildning till vårdpersonal kring graviditetsrelaterad rektusdiastas?	
Vilken effekt har olika diagnostiska metoder för att påvisa foglossning under graviditet?	
Vilken effekt har olika typer av behandling av foglossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Kvarvarande foglossning efter förlossning som sitter i flera år • Behandling av smärta före och efter förlossning
Vilken effekt har utredning av orsak till långvarig kvarstående graviditetsrelaterad bäckensmärta?	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap om påverkan av barnafödande på hela bäckenet samt anatomi och funktion/dysfunktion • Hur kan foglossning/långvarig bäckensmärta uppstå vid förlossning • Hur påverkas bäckenet vid sugklocka om man haft foglossning under graviditeten
Vad är prevalensen av bäckensmärta efter förlossning?	
Vilken effekt har olika former av behandling vid förlossningsrädsla?	<ul style="list-style-type: none"> • Rädslor för att föda vaginalt • Rädsla att spricka/ få skada • Hur är kopplingen mellan förlossningsrädsla och känsla av trygghet • Finns kopplingar mellan skador och tilltro/misstro till den egna kroppen • Går det att förebygga skador med psykologiska interventioner • Är risken att få förlossningsskada förhöjd om man också har en förlossningsrädsla
Vilken effekt har olika behandlingar mot extrem graviditetsillamående (hyperemesis gravidarum)?	
Vilken effekt har olika diagnostiska metoder för att upptäcka bråck som uppkommit under graviditet eller förlossning?	
Vilken effekt har olika diagnostiska metoder för att upptäcka lymfödem under graviditet eller förlossning?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Forskningsfrågor inom prevention av förlossningsskador under graviditeten	
Vilken effekt har profylaxkurs/övningar under graviditeten på andel förlossningsskador?	Förberedande avslappningsövningar
Vilken effekt har olika typer och frekvens av träning under graviditeten på andel med förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Bäckebottenträning • Knipövningar • Träning av knipövning från tidig ålder • Självkänedom i bäckenbottens muskulatur
Vilken effekt har fysioterapi under graviditeten på andel med förlossningsskada?	
Vad är effekten av profylaktiskt antibiotika innan förlossning för att förhindra prematur vattenavgång?	
Vilken effekt har massage i mellangården innan förlossning på andel med förlossningsskada?	
Vilken effekt har insmörjning av underlivet innan förlossning på andel med förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Med olja (mandelolja) • Med mjukgörande kräm
Vilken effekt har olika typer av kost innan förlossningen på andel med förlossningsskada?	
Vilken effekt har tånjande övningar innan förlossningen på andel med förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Med handen • Med ballong
Vilken effekt har olika typer av insatser inom MVC på andel med förlossningsskada?	Åtgärder som ska verka lugnande
Vilken effekt har förberedande besök på förlossningsavdelning under graviditeten på andel med förlossningsskada?	
Vilken effekt har psykologiska insatser under graviditeten på andel med förlossningsskada?	
Vilken effekt har olika typer av information/utbildning till mamma/föräldrapar under graviditeten på andel med förlossningsskada?	<ul style="list-style-type: none"> • Om förlossning • Om eventuella skador • Kunskap om krystfas • Om klipp • Var man kan få hjälp vid komplikationer efter förlossning

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilka riskfaktorer finns samt vilken effekt har olika riskbedömningar under graviditeten gällande förlossningsskada på mamma eller barn?	<ul style="list-style-type: none"> • Mätning av bäcken • Kontroll om axlar är slutroterade vid själva förlossningen • Barnets läge • Barnets storlek • Rutinmässig gynekologisk undersökning en eller flera gånger under graviditeten • Screening med ultraljud för att mäta det anovaginala avståndet (mellangårdens muskelfästens höjd) • Riskfaktorer och riskkalkyler • Verktyg för att värdera risken för bristning, typ en riskpoäng • Övervikt hos kvinnan • Tidigare bristning, • Överburenhet (gå över tiden) • IBS • Drabbas rullstolsburna oftare av förlossningsskador i bäckenet • Ursprung • Skolios • Kvinnor med avvikelser i skelettet • Spina Bifida • Kvinnor med problem i munnen/munhåla (kort tungsträng) • Livsstilsmarkörer (rökning, stillasittande arbete, nattarbete, hård träning)
Hur påverkar själva graviditeten risken för bäckenbottensymtom?	
Hur bör könsstympade kvinnor behandlas under graviditeten för att minska risken för förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Information på MVC (BMM) • Gynekologisk undersökning under graviditet
Vilken effekt har det att genomföra en öppningsoperation på könsstympade kvinnor innan förlossningen och när är det mest optimalt att genomföra en sådan?	<ul style="list-style-type: none"> • För kraftigt omskurna kvinnor, när och hur bör dessa genomgå öppningsoperation (defibuleras) • Vilken trimester under graviditeten är mest lämplig • Vid förlossningen och i så fall när under förlossningen
Kan riktad uppföljning efter en öppningsoperation på könsstympade kvinnor ge stöd åt kvinnan i hennes sexuella och reproduktiva hälsa?	Kan en sådan uppföljning leda till att risken för att små flickor utsätts för könsstympning minskar?

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Forskningsfrågor om kejsarsnitt	
Vad är effekten av att kvinnan, efter saklig information om båda metoderna, får välja mellan vaginal förlossning och planerat snitt?	<ul style="list-style-type: none"> • Jämlik informationen om olika förlossningssätt (vaginalt/snitt) • Information om kejsarsnitt uppdelade utifrån om de är planerade, akuta eller urakuta • Hur stort inflytande i vården bör kvinnan få ha när det gäller önskemål om kejsarsnitt innan förlossningen
Hur är risker med vaginal förlossning jämfört med kejsarsnitt?	<ul style="list-style-type: none"> • Effekter och risker med kejsarsnitt uppdelade utifrån om de är planerade, akuta eller urakuta • Vid sätesbjudning • Vid kotkompression • Vid endometrios • Vid överörlighet • Vid foglossning • Hos könsstympade kvinnor • Vid psykologiska riskfaktorer (såsom traumatisering eller förlossningsrädsla)
Hur kan eftervården för kejsarsnitt utformas på bästa sätt?	<ul style="list-style-type: none"> • Riktade ultraljud, för att upptäcka risk för uterusruptur hos tidigare snittade kvinnor • Fysioterapi och eftervård • Smärtlindring efter • Vilka rutiner efter kejsarsnitt finns relaterat till återhämtning och postoperativ rehabilitering? • Kontroller av kvinnan efter en förlossning
Vilken effekt har olika typer av snittläggning vid kejsarsnitt?	Medellinjesnitt jämfört med bikinisnitt
Vilken effekt har olika tidpunkter för akut snitt på barnet?	För att undvika syrebrist
Vilken effekt har olika hjälpmedel i samband med kejsarsnitt?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Forskningsfrågor om upplevelse	
<p>Vilka upplevelser och erfarenheter har kvinnor som drabbats av förlossningsskador?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Påverkan på mående • Påverkan på samliv med partner • Påverkan på anknytning till barnet • Hur kvinnor upplever uppföljningen och våden i efterförloppet • Vad blir konsekvenserna för en kvinna som odiagnostiserad skickas hem från förlossningen • På vilka sätt påverkar vårdpersonalens bemötande av kvinnan hennes upplevelser av skadan • Hur upplever kvinnor med förlossningsskador att vården informerar och behandlar dessa kvinnor • Hur mår patienten som går med obehandlade åtgärder • Påverkan på sexuell funktion • Vilka eventuella problem upplever dessa kvinnor direkt efter förlossning respektive efter 1, 3 och 6 år • Vid grad 2-bristning respektive grad 3- eller 4-bristning • Levatorskador • Samlagsmärtor • Fistlar • Klipp • Icke behandlingsbar skada
<p>Vilka upplevelser och erfarenheter från förlossning har kvinnor?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvinnors upplevelse av förlossning och smärta • Hur rädsla och ångest påverkar smärtupplevelse • Hur påverkar separation av barn och mor vid sutur/uppvaket dem och eventuell amning • Hur vanligt är det att kvinnan har upplevelse av övergrepp i förlossningsrummet och hur påverkas i så fall kvinnan av den upplevelsen

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Vilka upplevelser har kvinnor som drabbats av analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur det påverkar avföringsinkontinens det dagliga livet • Hur många kvinnor anser att deras problem förminskas av vården • Hur påverkar analinkontinens kvinnans nära relationer • Hur påverkar analinkontinens lust och sexuell förmåga för den som fött samt för partnern • Hur påverkar analinkontinens kvinnors arbetsförmåga och karriär • Vad upplevs som besvärande gasläckage och på vilket sätt?
Vilka är kvinnans upplevelse av klipp och eventuella symtom efter detta?	På sexlivet efteråt
Vilka upplevelser har könstympade kvinnor efter en förlossning avseende behandling samt eventuella komplikationer och kroppsfunktioner?	<ul style="list-style-type: none"> • Funktionen efter förlossning efter att sammanväxningar klippts upp • Behandling • Upplevelser efter en eventuell öppningsoperation • Partners upplevelser • Upplevelser och effekter kring relationen med partner
Hur påverkar samlagsmärta relationer?	<ul style="list-style-type: none"> • Nuvarande relation • Eventuella nya relationer (kvinnans val att inleda eller inte inleda nya relationer) • Finns det en ökad risk för skilsmässa om kvinnan fått samlagsmärta efter förlossningen • Andra nära relationer
Vilken psykisk påverkan har samlagsmärta efter förlossningen?	Vilken effekt har samlagsmärta på livskvalitet och mental hälsa (ex depression, ångest, anknytning till barn, samliv)
Hur påverkas sexualitet och sexuell förmåga av förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Vad känner kvinnan om sexuell funktion och förmåga • Påverkan av sexliv vid grad 2-bristning • Påverkan av sexlivet vid grad 1-bristning • Psykologiska aspekter av sexuell smärta • Psykologiska faktorer som gynnar olika aspekter av återhämtningen, vilka som riskerar att vidmakthålla eller förvärra dysfunktion och smärta • Hur är kvinnans upplevelser av sex efter förlossning med eller utan förlossningsskada

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Forskningsfrågor om vårdkedja och eftervård inom förlossningsvården	
Vilken effekt har tydliggörande av vårdkedja för kvinnor som drabbats av förlossningsskada avseende möjlighet till behandling?	<ul style="list-style-type: none"> • Vårdprogram hur uppföljning och rehab ska ske • Tydlighet gällande vems patient den förlossningsskadade är • Kunskap vart man söker sig om man har problem • Översyn av hur en av förlossningsskada tas om hand inom mödrahälsovården • Är eftervården jämställd över landet • Effekten av ojämlika kompetens i landet
Hur bör uppföljning av förlossningsskador på medelålders-äldre kvinnor göras?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur kan äldre kvinnor med odiagnostiserade förlossningsskador fångas upp? • Vilken behandling/uppföljning bör äldre kvinnor med gammal skada ha
Vad är effekten av olika former av eftervårdsprogram till kvinnor som fött barn?	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av psykologiska aspekter • Annan mottagning för eftervård än MVC • Eftervården med träning • Tvärprofessionella team för eftervård • Sammanhållen eftervård för skadad • Ett ställe i vården som tar hand om både barn och föräldrar
Forskningsfrågor kring orsak till varför skador uppkommer	
Varför uppstår fistlar?	<ul style="list-style-type: none"> • Vad gör att ärr bildar fistlar? • Varför blir det fistlar vid suturering? • Finns riskpatienter? • Finns samband mellan bartolinit och senare fistel? • Ger en genomgående sutur ökad risk för fistlar? • Hur kan man förhindra fistlar vid en förlossning eller operation?
Vilka orsaker finns bakom analinkontinens?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur stor betydelse har puborektalis jämfört med externa analsfinktermuskeln för den anala kontinensen • Hur viktig är övrig del av perinealkropp för funktionen att hålla tätt • Är det några fler muskler, förutom ringmusklerna, som har betydelse för förmågan att hålla tätt för gas och avföring • Hur påverkar nerver i området inkontinens
Vad är orsaken till samlagsmärta efter förlossning?	Vilka bakomliggande faktorer finns gällande samlagsmärta

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Forskningsfrågor gällande frekvens av förlossningsskador	
Hur ser prevalensen ut för olika förlossningsskador samt efterföljande komplikationer?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur vanlig är nyttillkommen samlagsmäta efter förlossning? • Hur ser andel ut för spontan remission • Hur vanligt det är med återkommande respektive ständiga svårigheter • Hur många kvinnor som genomgår vaginal förlossning har förlossningsrelaterade fysiska problem efter förlossningen • Andel som har svårt att hålla tätt efter förlossning • För levatorskador
Hur ser prevalensen ut för analinkontinens efter förlossningsskada?	Kopplat till olika skador
Hur vanligt förekommande är det med fistelgångar i Sverige?	
Hur vanligt är samlagsmäta efter förlossning?	<ul style="list-style-type: none"> • Hur lång tid brukar samlagsmäta kvarstå efter förlossning • Hur stor andel av kvinnor har besvär med samlagsmäta cirka 1 år efter förlossning • Hur ser förloppet ut över tid vid samlagsmäta • Hur ser förloppet ut vid samlagsmäta efter olika förlossningsskador, vilka kan behandlas, vilka självläker och vad saknas i nuläget behandling för?
Forskningsfrågor gällande samband mellan olika förlossningsskador	
Vilket samband finns mellan grad 2-bristning och andra förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Levatorskada • Urininkontinens, • Gasinkontinens • Smärta • Bäckebottendysfunktion på lång sikt • Sexuell smärta eller dysfunktion • Framfall • Framfall/bakfall på lång sikt • Analinkontinens • Tarmtömningsssvårigheter • Djupare vaginal bristning och levatorskada
Är samlagsmäta vanligare efter vissa förlossningsskador?	<ul style="list-style-type: none"> • Finns ett samband mellan grad 2-bristning och senare sexuell smärta? • Vilket samband finns mellan ärrvävnad och samlagsmäta • Finns det ett samband mellan vaginal smärta under graviditeten och samlagsmäta efter förlossningen • Finns samband mellan samlagsmäta och tidigare grad av bristning
Finns det en koppling mellan värksvaghet och stora bristningar?	

Övergripande fråga	Exempel på underliggande frågor
Finns samband mellan vestibulit, vaginism och förlossningsskador?	Större risk för skador om kvinnan redan har en anspänd bäckenbotten, irriterad slemhinna och så vidare.
Finns det ett samband mellan svår, under graviditeten konstaterad förlossningsrädsla och förlossningsskada?	
Finns samband mellan svåra skador på barnet (syrebrist som leder till permanent funktionsnedsättning) och förlossningsskada på mamman?	
Finns koppling mellan sköldkörtelsjukdomar och förlossningsskada?	
Finns det ett samband mellan könsstympling och fistlar?	
Övriga forskningsfrågor	
Vilken påverkan har förlossning på personer med vestibulit sedan innan?	<ul style="list-style-type: none"> • Finns det riskfaktorer för patienter med samlagssmärta/vestibulit att föda vaginalt? Smärtlindring under förlossning för vestibulitpatienter • Finns det risker att utveckla/förvärra vestibulit när kvinnor med viss smärta kvar efter förlossning har sex?
Hur påverkas förlossningsskador vid endometriosis?	Ökar endometriosisvävnaden kring såren
Vad orsakar förlossningsskador på barnet?	Barn som föds för sent
Vad finns det för etiska aspekter avseende barnets risker för asfyxi i jämförelse till moderns risker för bäckenbottenskada?	
Vilken effekt har obligatorisk mätning av PH värde jämfört med mätning på bebis-indikation?	Mätning endast när barnet visat indikation på att ha mått dåligt under förlossningsarbete eller efter
Hur ser prevalensen ut för förlossningsskador på barn?	<ul style="list-style-type: none"> • Kopplat till tidsbrist på förlossning • Arbetsmiljö förlossning • Personalbrist
Vilken påverkan har tungmetaller, kan dessa frigöras till fostret i samband med eller strax efter förlossningen?	